

Tallinna Ülikool
Informaatika Instituut

Siret Lahemaa

**KUULUMINE KÄSITÖÖÕPETAJATE
VIRTUAALSESSE PRAKTIKAKOGUKONDA –
ÕPETAJATE NÄGEMUS**

Magistritöö

Juhendaja: MA Kairit Tammets

Autor: _____ “ _____ “2013

Juhendaja: _____ “ _____ “2013

Instituudi direktor: _____ “ _____ “2013

TALLINN 2013

Autorideklaratsioon

Deklareerin, et käesolev magistritöö on minu töö tulemus ja seda ei ole kellegi teise poolt varem kaitsmisele esitatud. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, olulised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

(kuupäev)

(autor)

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Kirjanduse ülevaade.....	8
1.1 Kogukonna mõiste.....	8
1.2 Praktikakogukond	10
1.3 Virtuaalne praktikakogukond	12
1.4 Virtuaalse praktikakogukonna edutegurid ja barjäärid.....	14
1.5 Virtuaalse praktikakogukonna tegevuse toetamine	17
2. Metoodika	21
2.1 Uuringudisain	21
2.2 Valim.....	23
2.3 Andmete kogumine ja uuringu instrumendid	26
2.4 Andmeanalüüs.....	27
3. Tulemused	28
3.1 Virtuaalse käsitööõpetajate praktikakogukona mõju õpetaja professionaalsusele	28
3.2 Millised on õpetajate ootused virtuaalsele praktikakogukonnale?.....	35
3.3 Käsitööõpetajate virtuaalse praktikakogukonna jätkusuutlikuse toetamine.....	39
Kokkuvõte.....	42
Tänuavaldused	44
Summary	52
Lisa 1 Küsitlus.....	55
Lisa 2 Intervjuu küsimused.....	65

Lisa 3 Intervjuud..... 66

Sissejuhatus

Erinevad õpetajate virtuaalsed kogukonnad hakkasid tekkima Interneti levikuga. Algselt oli tegu pigem staatiliste veebilehtedega, kus edastati ainealast informatsiooni, mis muutus harva, sest leheküljel oli 1-2 toimetajat. Aktiivset suhtlemist ja kogemuste vahetamist takistas lugejate oskused ja vajalike tehniliste vahendite puudus. Selline oli ka esimene, 2003 aastal Raili Kaubi magistritöö raames loodud käsitööõpetajate veebikodu, mis kajastas Eesti Käsitööõpetajate Seltsi "Aita" tegemisi. Kodulehel olid järgnevad rubriigid: seltsi põhikiri, ajalugu, eestseisuse nimekiri, maakonnad, lingid-artiklid, uudised, üldinfo, foorum.

Aastal 2005 tegeles Tiigrihüppe SA uue e-õppe arengukava loomisega üldhariduskoolidele (Tiigrihüppe Sihtasutus, 2006). "E-õppe arengukava üldhariduses aastatel 2006-2009" toob muuhulgas eesmärgina välja järgmise: "luua haridustöötajate professionaalset kasvu toetavad virtuaalsed praktikakogukonnad ning tagada nende rakendamine" (Haridus- ja Teadusministeerium, 2006). Tiigrihüppe Sihtasutus toetas kogukondade teket ja tööd. Seda on kajastatud sihtasutuse aastaraamatutes (Tiigrihüppe Sihtasutus 2005, 2006.; 2007, 2008, 2011).

Jaauanuaris 2009. aastal kinnitas Haridus- ja Teadusminister programmi „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008-2014", mille üks alaeesmärk oli toetada õpetajate koostöövõrgustike arendamist professionaalse arengu toetamiseks. Põhjenduses märgitakse, et: "Koostöövõrgustikes osalemine võimaldab kõigil (sh väikestes koolides töötavatel) õpetajatel aktiivselt osa võtta ainevaldkonna metoodilis-didaktilisest arendustegevusest ja parimate kogemuste levitamisest, tõsta kutsealast teadlikust ja arendada õpetamisoskusi." Dokumendis on kirjas, et võrgustikus toimuv koostöö on osaliselt veebipõhine ja sellisel moel

teevad koostööd pedagoogide ühendused, koolitajad ning erinevad tugispetsialistid (Haridus- ja Teadusministeerium, 2009).

Õpetajate virtuaalseid kogukondi luuakse nii ainesektsioonide, huvide, õppeainete jm järgi. Kikas (2012) Haridus- ja Teadusministeeriumist, toob välja, et 2011 aasta lõpus oli loodud 190 virtuaalset õpetajate praktikakogukonda, kus peamiselt jagati õppematerjale ja peeti veebipäevikut. Ometi on probleemiks olemasolevate õpetajate kogukondade liikmete aktiivsus, kogukonna säilimine ja jätkusuutlikus.

Käesolev töö kitsendab õpetajate kogukondade fookuse käsitööõpetajatele, sest töö autoril on antud kogukonna uurimiseks suuremad võimalused ning magistritöö tulemusi oleks võimalik kasutada kogukonna tegevuse aktiveerimiseks. Antud magistritöös toetatakse praktikakogukonna defineerimisel Wengerile ja Lave'ile (1991), kelle kohaselt on praktikakogukond *grupp inimesi, kes jagavad ühiseid huve ja/või eriala*. Käsitööõpetajate virtuaalset kogukonda saab samuti vaadata praktikakogukonnana, kuna kogukonnal on ühine identiteet, läbi sotsialiseerumise luuakse ühist teadmust ning kogukonnaliikmetel on jagatud valdkondlik huvi,

Antud magistritöö eesmärk on välja selgitada, kuidas tajuvad virtuaalse käsitööõpetajate kogukonna liikmed oma kuululmist kogukonda ning milline on käsitööõpetajate virtuaalse praktikakogukonna tugi õpetaja professionaalsele arengule.

Eesmärgi saavutamiseks püstitad järgmised uurimisküsimused:

- 1) Milline on virtuaalse käsitööõpetajate praktikakogukonna mõju õpetaja professionaalsusele?
- 2) Millised on õpetajate ootused virtuaalsele praktikakogukonnale?
- 3) Kuidas toetada virtuaalse praktikakogukonna jätkusuutlikust?

Magistritöö raames viiakse läbi juhtumiuuring, mil käsitööõpetajate virtuaalset kogukonda vaadeldakse kui ühte juhumit. Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks viiakse läbi Eesti üldhariduskoolide käsitööõpetajate hulgas läbi küsitlus ja individuaalsed intervjuud.

Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks püstitatud tööülesanded:

1. kirjanduse analüüs virtuaalsete praktikakogukondade kohta.
2. küsitluse läbiviimine ja analüüsimine leidmaks tegurid, mis mõjutavad Eesti käsitööõpetajate kuulumist virtuaalsesse praktikakogukonda.
3. intervjuude läbiviimine ja analüüsimine täpsustamaks tegurid, mis mõjutavad Eesti käsitööõpetajate kuulumist virtuaalsesse praktikakogukonda.
4. järelduste tegemine käsitööõpetajate nägemuse kohta oma kuulumisest virtuaalsesse praktikakogukonda
5. lahenduste pakkumine õpetajate virtuaalsete praktikakogukondade jätkusuutlikuse toetamiseks

Käesolev töö koosneb kolmest peatükist.

Töö esimeses peatükis antakse kirjanduse põhjal ülevaade virtuaalsete praktikakogukondade olemusest. Tuuakse välja kogukonna mõiste erinevad käsitlused. Kirjeldatakse virtuaalse praktikakogukonna olemust, tuuakse välja nende toimimise edutegurid ning barjäärid

Teises peatükis kirjeldatakse läbi viidud uuringu meetodit ja valimit ning tuuakse välja uuringu instrumendid ja analüüsimeetodid.

Kolmandas peatükis esitatakse magistritöö käigus läbi viidud uuringu tulemused ning esitatakse võimalikud lahendused õpetajate virtuaalsete praktikakogukondade jätkusuutlikuse tagamiseks.

1. Kirjanduse ülevaade

1.1 Kogukonna mõiste

Eesti kirjakeele seletussõnaraamat defineerib kogukonda kui mingis piirkonnas elavat inimrühma, kes on teatud sotsiaalsete suhete kaudu võrgustikuna seotud (Eesti Keele Instituut, 2013). Klassikaline kogukond põhineb isiklikel suhetel, mis tekivad näiteks külas või väiksemas piirkonnas kus isikute vahel on tugevad sidemed (Memmi, 2006). Kogukonnad võivad olla erineva suurusega, nii lokaalsed kui globaalsed; olla reaalses või virtuaalses keskkonnas, formaalsed ja täiesti mitteformaalsed või nähtamatud. Praktikakogukonnad eksisteerivad alates sellest ajast, kui õppima hakati koos. Igaüks võib kuuluda mitmesse praktikakogukonda: kodus, tööl, huvialade kaudu. (Wenger, 2012)

Põhinedes professionaalsete kogukondade valdkonna kirjanduse analüüsile, toob Duncan-Howell (2007) välja kogukonna komponendid (Joonis 1), jagades komponendid nelja rühma:

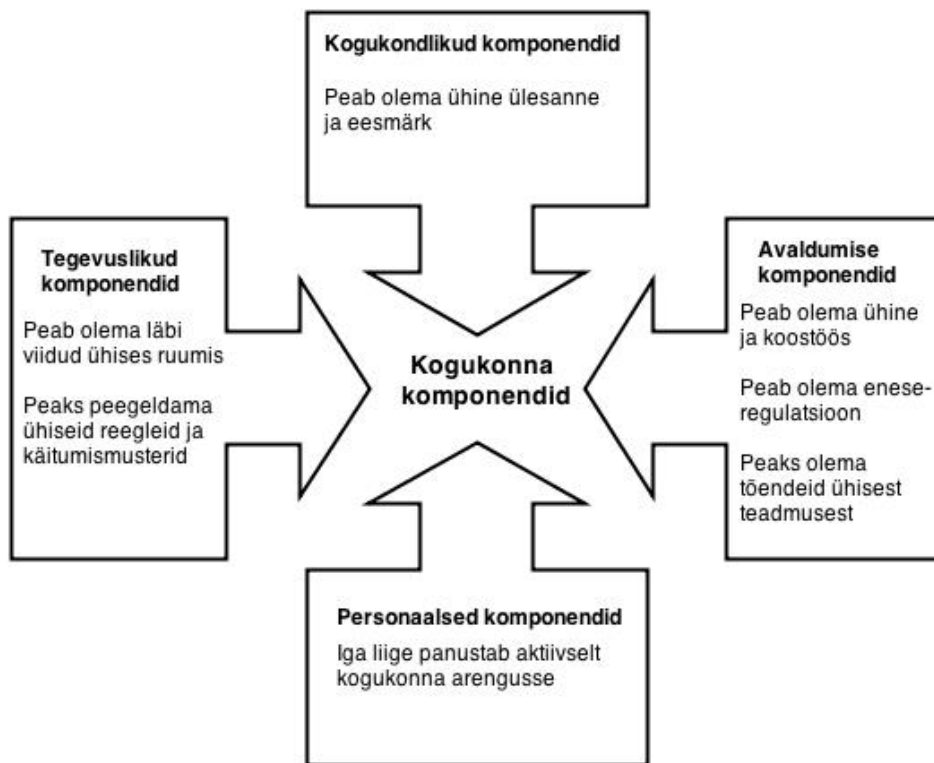
Tegevuslikud komponendid – kogukonnal on ühine sotsiaalne ruum, jagatud ühised reeglid, tavad ja käitumisnormid, mis mõjutavad suhtlemist ja vastastikmõju kogukonnas;

Kollektiivsed komponendid – kogukonnal on ühised eesmärgid, ülesanded ja tegevused, mis kogukonna tegevust juhivad;

Personaalsed komponendid – kogukonna liikmetel on ühine ajalugu, kuuluvustunne, liikmete toetamine ja juhendamine, mis omakorda mõjutavad liikmete personaalset valmisolekut kogukonda kuuluda ja panustada;

Avaldumise komponendid ehk manifestid – kogukonna poolt ühiselt koostööna loodud sisu ja materjalid, mida mõjutab kogukonna liikmete eneseregulatsioon. Duncan-Howell (2007)

rõhutatki, et kogukonna tegevus ei ole juhuslik ja spontaanne, vaid läbimõeldud ja ennast reguleeriv ning kogukonnas aset leidvad tegevused mõjutavad kogukonna liikmeid.

Joonis 1. Kogukonna komponendid (Duncan-Howell, 2007)

Kuigi kogukondade jaotusi on erinevaid, toetub käesolev magistritöö kogukondade jaotustel tegevuste järgi Henri ja Pudelko (2003) jaotusele:

- Huvidel põhinev kogukond – teemakohase informatsiooni vahetamine;
- Eesmärgile orienteeritud kogukond – projekti või tegevuse elluviimine;
- Õpikogukond – õppimine, mis juhitud õpetaja poolt ning täidab õppekava;
- Praktikakogukond – professionaalse teadmuse arendamine läbi jagamise.

Antud magistritöös on kogukonda kitsendatud kui professionaalseid tegevusi ühendav kogukond, mille liikmeid liidab ühine huvi ja eriala. Henri ja Pudelko (2003) kogukonna jaotusest toetub magistritöö praktikakogukonnale, kus peamine eesmärk on arendada professionaalset teadmust läbi kogemuste vahetamise, teineteiselt õppimise ja oma õppimise jagamise.

1.2 Praktikakogukond

1991. aastal defineerisid Jean Lave ja Etienne Wenger praktikakogukonda järgmiselt: *grupp inimesi, kes jagavad ühiseid huve ja/või eriala*. Praktikakogukond võib areneda loomulikult, sest liikmeid seob konkreetne teema, samas võib olla kogukond loodud eesmärgiga omandada teadmisi ühes kindlas valdkonnas. Lave ja Wenger (1991) toovad välja, et jagades oma teadmisi ja kogemusi, on kogukonna liikmetel võimalus üksteiselt õppida ja seeläbi parandada oma professionaalseid oskusi. Wenger (2012) on hiljem täiendanud mõiste definitsiooni järgmiselt: “praktikakogukond on rühm, kus jagatakse muret või kirge millegi vastu, mida kogukonna liikmed teevad, nad õpivad seda tegema paremini ja suhtlevad omavahel regulaarselt.

Wenger (2012) toob välja kolm praktikakogukonna tunnust:

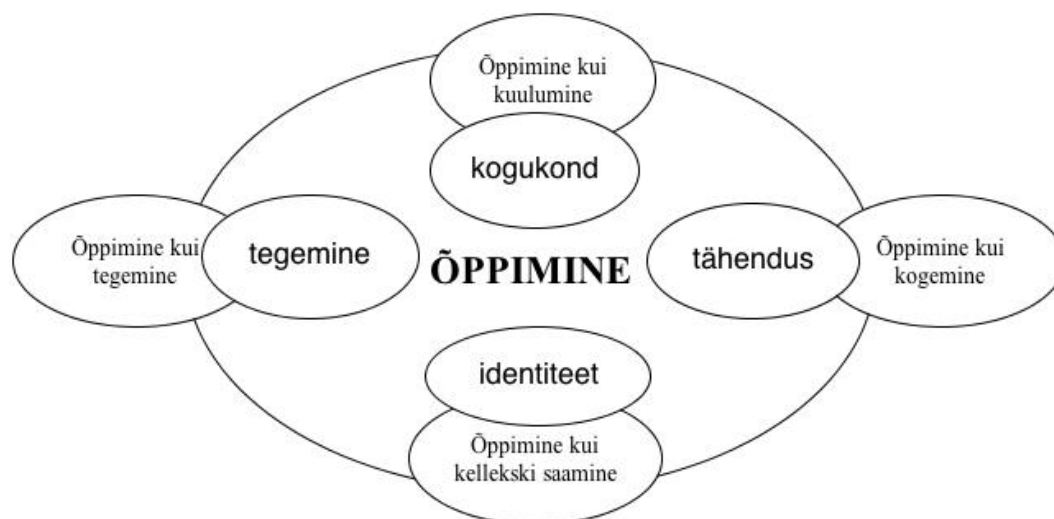
- **tegevusvaldkond** – kogukonna liikmed jagavad ühist huvi teatud kindla valdkonna vastu. Nad hindavad oma kollektiivset pädevust ja õpivad üksteiselt;
- **kogukond** – kogukonna liikmed osalevad ühistes aruteludes, jagavad teavet ja aitavad teineteist. Liikmed loovad suhteid, mis võimaldavad õppida üksteiselt;
- **praktika** – kogukonna liikmed on valdkonna praktikud. Nad arendavad jagatud ressursse: kogemusi, juhtumeid, vahendeid, probleemide lahendusi. Selleks on vaja aega ja pidevat suhtlemist, samas aga tegevus on see, mis muudabki praktikakogukonna toimivaks.

Wengeri (1998) õpiteooria alusel on võimalik praktikakogukonda määratleda kui osa sotsiaalsest õppimisest, mis leiab aset, kui inimesed jagavad teemakohaseid ideid, strateegiaid, pakuvad lahendusi ja uuendusi. Kogukonna moodustavad inimesed, kes jagavad kirge millegi vastu, mida nad teavad ning suhtlevad regulaarselt, et oma teadmisi ja oskusi parandada. Seega võib õppimine olla eesmärk, miks kogukond tekib, aga sageli

kaasneb kogukond juhulikult liikmete ühistegevusele. Õppimine koosneb dimensioonist (Wenger, 1998):

- 1) Õppimine kui kogemine ehk tähenduse loomine – läbi kogemise kogukonna liikmed õpivad ning võivad kogeda elu ja ümbritsevat maailma tähendusrikkana;
- 2) Õppimine kui tegemine ehk praktika – ühine tegevus, mis tugineb ühistel (jagatud) ajaloolistel ja sotsiaalsetel ressurssidel, taustsüsteemidel ning vaatenurkadel;
- 3) Õppimine kui kuulumine ehk kogukond – kuulumine sotsiaalsesse kogukonda, milles liikmete tegevus tunnustatakse väärtuslikuks ja kompetentseks;
- 4) Õppimine kui (kellekski) saamine ehk identiteet - arusaam sellest, kuidas kogukonna kontekstis õppimine liikmeid mõjutab ja kujundab.

Wengeri (1998) teooria alusel on kogukonna dimensioonid omavahel seotud ning teiste dimensioonide abil defineeritavad (Joonis 2) ning need eristavad praktikakogukonda teistest kogukondadest.

Joonis 2. Sotsiaalse õppimise komponendid Wengeri järgi (Wenger E. , 1998)

Tulles tagasi Duncan-Howelli (2007) kogukonna komponentide juurde, võib leida, et Wengeri kogukonna dimensioonid ning Duncan-Howelli kogukonna komponendid on

sarnased. Wengeri (1998) *identideedi* dimensioon on seotud Duncan-Howelli *personaalsete* komponentidega, ehk kogukonna kuulumisel on olulised personaalsed aspektid. Wengeri *kogukonna* dimensioon on sarnane Duncan-Howelli *kollektiivsete* komponentidega ehk kuulumine ja koosloomine on teine oluline alustala. Samuti on sarnased Wengeri *tähenduse loomine* ning Duncan-Howelli *avaldumise* komponent, viidates, et õppimise tulemusel luuakse tähendused. Viimaks ka Wengeri *praktika* ja tegevuslikud komponendid Duncan-Howelli lähenemises omavad ühisosa. Eelneval põhinedes võib väita, et praktikakogukonna toimimiseks peaksid Duncan-Howelli poolt pakutud komponendid ning Wengeri dimensioonid olema kaetud.

Murphy ja Laferriere (2003) rõhutavad, et õpetajad ei tohiks oma professionaalses arengus keskenduda ainult neile teadmistele, mis omandatakse koolitustel ja seminaridel, vaid et tõeline meisterlikkus ja kompetents saavutatakse kui oma teadmisi ja oskusi jagatakse kolleegidega. Sellest tulenevalt on antud magistritöö keskmeks käsitööõpetajate praktikakogukond, et toetada ja julgustada õpetajaid rohkem oma teadmust jagama. Samas eeldab antud magistritöö, et tehnoloogia toel on ühiselt õppimine ja teadmuse jagamine lihtsam ja vaatlebki seetõttu virtuaalseid praktikakogukondi.

1.3 Virtuaalne praktikakogukond

Interneti lai levik on kaotanud ära geograafilised piirid ja toonud kogukonnad veebiruumi, andes võimaluse osaleda kogukonna tegevuses tuhandete kilomeetrite kauguselt. Internet on jõudnud ka koolidesse, andes õpetajatele võimaluse kajastada oma tegemisi, teha koostööd teiste õpetajatega väljaspool oma kooli (Hunter, 2002), suhelda, õppida ja kasutada sotsiaalses ruumis olevaid teadmisi ja vahendeid, mistõttu on ka õpetajate virtuaalsed kogukonnad leidnud üha laiemat kajastamist (Duncan-Howell, 2007). Gannon-

Leary ja Fontainha (2007) toovad välja, et virtuaalses praktikakogukonna liikmed jagavad ressursse (näiteks kogemusi, probleeme ja lahendusi, töövahendeid ja meetodeid) ning parandades seeläbi kogukonna liikmete ning ka valdkonna siseseid teadmisi.

Rheingold määratles 1993. aastal virtuaalseid kogukondi kui sotsiaalseid kogumeid, mis tekivad Internetis, kui omavahel suhtleb piisav hulk inimesi. Ta toob välja, et virtuaalses kogukonnas küll inimesed kohtuvad, kuid samas on see kui abivahend, mis saab aidata liikmetel leida informatsiooni (Rheingold, 2000). Siiski tuleb meeles pidada, et iga veebileht ei ole veel virtuaalne praktikakogukond. Tehnoloogia areng ja eriti sotsiaalmeedia populaarsuse kiire tõus, on tõstnud huvi ka praktikakogukondade vastu, kuna see annab võimaluse laiendada kogukonna võimalusi muuhulgas ka õppimiseks võrgustikus (Wenger, 2012).

Uuringud on välja toonud, et töötajad, kes otsivad informatsiooni, pöörduvad tõenäolisemalt kaastöötaja kui mõne teabeallika, näiteks raamatu või juhendi poole (Davenport & Prusak, 2000). Kogukonna liikmete teadmised põhinevad kogemustel ja neid on raske salvestada andmekandjal ja nii võib olla kogukonnas jagatav informatsiooni hulk olla piiritu (Dalkir, 2005).

Õpetajate moodustatud virtuaalsed praktikakogukondades seovad liikmeid ühine huvi ja soov parandada oma erialaseid oskusi (Duncan-Howell, 2007). Mitmed uuringud on kinnitanud, et kuulumine praktikakogukonda aitab kaasa õpetaja professionaalsele arengule pakkudes tuge, inspiratsiooni ja suuniseid (Stuckey, 2004; Hunter, 2002; Beams, 2004). Duncan-Howell (2007) tõi oma uuringuga välja, et õpetajad kasutavad kogukonda mitmel viisil: pedagoogilise toe saamiseks, kutseorganisatsiooniga kontakti hoidmiseks, professionaalsete arutelude pidamiseks. Peamised mured, millele õpetajad kogukonnas lahendust otsivad, on pedagoogikaga seotud probleemid või aruteluteemad.

1.4 Virtuaalse praktikakogukonna edutegurid ja barjäärid

Virtuaalsete praktikakogukondade toimimist ja jätkusuutlikkust mõjutavad mitmed tegurid. Nii näiteks võivad olla kogukonna liikmete jaoks kriitilise tähtsusega kogukonna poolt kasutatavad tehnoloogiad, usalduse loomine ja säilitamine kogukonnas aga ka suhtlemine ja ühtekuuluvustunne.

Virtuaalse praktikakogukonna toimimise takistusena võib näha mitmeid tegureid. Cannon-Leary, Fontainha (2007) toovad välja erinevad barjäärid:

Tegevusalast tulenevad piirangud– mõnel erialal võib olla tipptasemel teadmisi raske levitada suurtele rühmadele. Valdkond võib olla liiga kitsas või lai ja nii ei ole autorite arvates virtuaalse praktikakogukonna loomine õigustatud;

Kolleegid – inimestel võib puududa motivatsioon virtuaalse kogukonnaga liitumiseks, kui neil on tugevad suhted kolleegidega lähikonnas ehk puudub reaalne vajadus virtuaalsest praktikakogukonnast tuge või abi otsida, kui selleks on piisavalt võimalusi lähikonnas;

Usaldus – kuna virtuaalses kogukonnas puudub võimalus silmast silma suhelda, siis võivad mõned kogukonna liikmed eelistada üksi töötamist. Selleks, et jagada oma professionaalseid teadmisi ja kogemusi, õnnestumisi ja ebaõnnestumisi, on usaldus kogukonna liikmete vahel väga oluline. Usaldus on oluline ka seetõttu, et kogukonna liikmed peavad teiste liikmete kogemusi ja nõuandeid usaldusväärseks, kuigi liikmed võib olla pole kunagi kohtunud ning personaalseid suhteid ei pruugi nende vahel veel olla. Ka institutsionaalsel tasandil on usaldus oluline, eriti mis puudutab intellektuaalse omandi ja autoriõiguste teemat ning nende kasutamist ja kuritarvitamist virtuaalses keskkonnas;

Infotehnoloogia – oluline on nii oskus tehnoloogiat kasutada kui ka selle kättesaadavus. Seega on oluline virtuaalse praktikakogukonna lihtsus ja arusaadavus, et see oleks kasutatav erineva infotehnoloogia kasutamisoskusega inimestele ning ei vajaks suuri investeeringuid riistvarasse. Tasub ka mõelda sellele, et virtuaalne kogukond toimiks vahendite toel, mida selle liikmed niigi igapäevaselt kasutavad, see vähendab riski, et mõni potentsiaalne kogukonna liige ei liitu, kuna ei oska õppida jälle uusi vahendeid kasutama;

Virtuaalse praktikakogukonna toimimisel on mitmeid kriitilisi edutegureid, mis mõjutavad kogukonna toimimist:

Kuuluvustunne, identiteet. Teiste kogukonnaliikmetega suhtlemine tekitab liikmetes kuhugi kuulumise tunnet. Blanchard ja Markus (2004) ütlevad, et kogukonnatunne on aluseks kõikidele suhetele kogukonnas. Kui kogukonna liige näeb end konkreetse kogukonna liikmena, siis on tal suurem soov sellesse panustada, sest eesmärgid, ja ootused on selgemad (Wenger, 1998). Kui ei tunta kuuluvustunnet, siis puudub ka soov kogukonna tegevuses osaleda (Kusmin, 2007);

Suhtlemine. Suhtlemise tulemusena tekib liikmete vahel võrgustik, mis soodustab koostööd (Blanchard, 2008). Suhtlemine on oluline usalduse loomiseks, mis on vajalik kogukonna kasvamiseks, muutumiseks ja eesmärkide saavutamiseks. Usaldus põhineb ühistel väärtuste arendamisel ja ühisel arusaamal (Gibson & Manuel, 2003). Usalduse kasvamisel muutub suhtlemine liikmete vahel vahetumaks. Vähem pööratakse tähelepanu erinevatele vigadele, näiteks grammatikavigadele. Suhtlemise aktiivsus kasvab, kui liikmete vaheline suhtlemine muutub vabamaks ja sügavamaks (Gannon-Leary & Fontainha, 2007) ning mida ulatuslikumalt oma teadmisi vahetatakse, seda tõenäolisemalt jagavad kogukonnas osalejad oma teadmisi (Leana & Van Buren, 1999). Virtuaalses keskkonnas suhtlemine ei välista reaalseid kokkusaamisi. Renninger ja Shumar (2002)

toovad välja, et kohtumised reaalses maailmas võivad kogukonna tööd muuta aktiivsemaks ja efektiivsemaks, sest tekivad reaalsed kontaktid;

Eesmärk. Virtuaalsel praktikakogukonnal peab olema eesmärk, mis on saavutatav läbi infotehnoloogia (Bourhis, Dubé, & Jacob, 2005; Campell & Uys, 2007);

Motivatsioon. Kui kogukonna liikmed tajuvad, et nende jagatud teadmised on kasulikud kogukonnale või ühiskonnale laiemalt, siis on nad motiveeritud neid jagama. Liikmete motivatsioon võib olla sisemine (maine, tunnustus) või väline (edutamine, palgatõus) (Ardichvilli, Page, & Wentling, 2002);

Koostöö. Kogukonnas peab olema jagatud arusaam. Kultuur mõjutab liikmete võimet arendada ühist arusaamist. See võib sisaldada rutiini loomist, ühist keelt, töökultuuri ja lugusid, mis saavad virtuaalses praktikakogukonnas tähenduse (Wenger, 1998). Kogukond peaks endale looma ühise kogukonna kultuuri läbi koostöö, mis hõlmab erinevate liikmete arusaami ja eesmärke. Samuti ei saa alahinnata juhi või liidri rolli, kelle otsused mõjutavad virtuaalse kogukonna edukust (Bourhis, Dubé, & Jacob, 2005) ja kelle kogukonna eestvedamine ja kogukonna turgutamine passiivsel ajahetkel võib tagada kogukonna jätkusuutlikkuse. Mida keerulisemaks muutub kogukond, seda tähtsam roll on kogukonna liidritel (Gibson & Manuel, 2003), kes kujundavad käitumist kogukonnas, lahendades ja ennetades konfliktseid olukordi (Trayner, Smith, & Bettoni, 2006)

Tehnoloogia. Tuleb olla kindel, et kogukonna liikmetel on vajalikud oskused tehnoloogia kasutamiseks, mis toetaks vastastikkust tegevust (Moule, 2006). Tehnoloogiat tuleb pidada suhtlemise vahendiks ja see peab suhtlemist soodustama, võimaldades nii inimeselt-inimesele kui inimeselt-kogukonnale suhtlemist (Campell & Uys, 2007; Blanchard, 2008)

Kõige tähtsam kriitiline edutegur on aeg, mis on vajalik nii usalduse tekkimiseks, suhtluse ülesehitamiseks kui tõelise kogukonnatunde tekkimiseks (Trayner, Smith, & Bettoni, 2006).

Paljud edutegurid ja barjäärid on sõltuvad kogukonda kuuluvate inimeste huvist ja motivatsioonist ühistegevusse panustada.

Wang (2007) on välja toonud jagamise individuaalsed motiivid ja kasud:

- *Motivatsioon:* väline (osalemine tagab mingi tulemuse); sisemine (osalemine on lõbus ja huvitav); praktiline (kasu on kaudne, osalemiskulu väike)
- *Kasu:* väline (tuntus, informatsiooni saamine); sisemine (meeldib aidata); konkreetne (saadav informatsioon, rahulolu, maine); mittekongkreetne (suhted, õppimine, heaolutunne, meelelahutus)

Selleks, et kogukond saaks edukalt toimida, tuleb kasvatada liikmete usaldust kogukonna vastu, toetades koostööd ja innustada osalemist. Kogukonna edukaks ja järjepidevaks toimimiseks on vaja erinevates rollides osalejaid. Kogukonna liikmete rollid võib jagada neljaks: juht/juhid, tuumikrühma liige, tugiisik, liige. Rollid võivad kogukonnas vahetuda.

Eduka kogukonna tagab kogukonna kujundamine ja loomulik areng, mida kujundamine peab toetama (Lai, Pratt, Anderson, & Stigter, 2006).

1.5 Virtuaalse praktikakogukonna tegevuse toetamine

Virtuaalse kogukonna loojad ja eestvedajad ei tea sageli täpselt, miks mõned virtuaalsed kogukonnad arenevad kui teised püüavad kuidagiviisi pinnal püsida ja mõned muutuvad digitaalseteks kummituslinnadeks (Preece, 2004). Lai, Pratt, Anderson ja Stigter (2006)

toovad oma uuringus välja 6 kogukonna disainimise põhimõtet, mis toetavad virtuaalse kogukonna tegevust:

Kogukond peab kasvama loomulikult. Oluline on, et kogukonda suunaksid sisemine energia ja siht. Disain peab toetama soovi suhelda ning soodustama ja võimaldama arengut. Kui kogukond disainida nn alt-üles põhimõttel, siis see soodustab liikmete tunnet, et nad vastutavad kogukonna kasvu eest.

Kogukonna kasvuks tuleb hinnata vajadusi ja sõnastada selge eesmärk, et liikmed teaksid, mis lisaväärtus on kogukonda kuulumisel ja kuidas koostöö ja tegevus aitab kaasa selle eesmäri saavutamisele. Julgustada mitmekesisust ja anda aega kogukonnal kasvada

Sotsiaalse aspekti ning osaluse toetamine. Sotsiaalne aspekt on seotud sellega, kuidas liikmed omavahel suhtlevad ja osalevad kogukonna töös. Selle toetamiseks tuleb lubada kasutajatel osaleda erinevates rollides neile sobival ajal. Wenger ja tema kolleegid (2002) toovad välja, et inimesed osalevad erinevatel põhjustel ja sellega on seotud nende osalemisaktiivsus kogukonnas.

Nad jagavad osalejad aktiivsuse järgi kolme rühma:

- Väike tuumikgrupp, aktiivseid ligikaudu 10-15% kogu ühenduses.
- Väike aktiivsete liikmete tugigrupp (15-20%), et kes osalevad regulaarselt
- Suur osa liikmetest osalevad harva

Ka väljaspool kogukonda on neid, kes on huvitatud kogukonna tegevustest, aga kes liitunud ei ole. Huvi sälimise korral võivad neist saada kogukonna aktiivsed liikmed. Kogukonna tegevus tuleb planeerida nii, et kõik liikmed oleksid huvitatud osalemisest.

Kui kogukonnatöös osalemine kannab mingit lisaväärtust, siis on osalemine aktiivsem. Sharrat ja Usoro (2003) toovad välja, et inimesed on rohkem valmis panustama, kui neid selle eest tunnustatakse või kui see tuleb kasuks nende karjäärile.

Sotsiaalsete suhete tundmiseks peab kogukond olema usaldusväärne. Liikmed, kes tajuvad, et kogukond on heatahtlik, aus ja kompetentne, on valmis rohkem kogukonna tegemistesse panustama.

Preece (2004) toob välja, et kui kogukonnal on kindel poliitika, kuidas saadakse liikmeks, kuidas kogukonda juhitakse jne, siis soodustab see liikmete soovi aktiivselt kogukonnas osaleda. Lisaks sellele peab kasutatav tehnoloogia olema mugav ja kergesti kasutatav, et liikmed leiaksid kiirelt vajaliku informatsiooni ja saaksid suhelda teiste kogukonna kasutajatega. Pikaajalised liikmed on need, kes jagavad rohkem oma teadmisi, aitavad kogukonda koos hoida ja arendavad võrgustiku identiteeti (Crowston & Howison, 2006)

Kaasata erinevaid inimesi. Virtuaalse praktikakogukonna heaks toimimiseks on vaja kriitilist massi osalejaid. Selleks tuleb pidevalt tegeleda uute liikmete leidmisega ja julgustada neid, kes vaid jälgivad ja ei osale aktiivselt. Uute liikmete liitumisel võib neile saata tervituse, see loob usaldusliku ja positiivse õhkkonna.

Liikmete erinevad rollid. Erinevad rollid tagavad kogukonnas on seotud:

- kindlustunne – kogukond on tõsiseltvõetav.
- järjepidevus – rollid ühendavad mineviku ja oleviku.
- struktuur - aidata liikmetel jagada teadmisi ja kogemusi

Tuleb leida võimalus tunnustada kogukonna liikmete panust kogukonna töösse.

Tehnoloogia suhtlemise ja teadmiste jagamise toetajana. Virtuaalse kogukonna algatajad peavad tehnoloogiliste lahenduste puhul arvestama, milline on kogukonna eesmärk, vajadused ja ressursid. Sharratt ja Usoro (2003) on märkinud, et mida suurem on keskkonna kasutusmugavus, seda rohkem kasutajaid on. Tehnoloogia kaudu saab toetada liikmete omavahelist suhtlemist, meeskonnatööd, ühist teadmusloomet, ühtusstunde loomist ja abistamist.

- Suhtlemist toetavate tehnoloogiliste võimalustena nähakse foorumeid, jututubasid, meililiste ja uudiskirju (Preece, 2004; Wenger, 2001). Uudiskiri võimaldab sageli korrata kogukonna eesmärgi ja anda informatsiooni tegevustest;
- Meeskonnatööd toetavad vahenditena nähakse erinevaid veebipõhiseid kosotöövahendeid, näiteks veebitahvleid (Wenger, 2001);
- Veebipõhine repositoorium aitab liikmetel jagada oma loodud materjale (Schlager & Fusco, 2004);
- Kogukonnatunnet aitavad suurendada e-kursused, ühine tegevuste kalender, õpitoad jne (Wenger, 2001);
- Tagasiside kogumine, veebilehe külastusstatistika ja küsitlused annavad ülevaate liikmete ootustest ja soovidest ning nii on võimalus muuta kogukonda vastavalt ootustele. (Stuckey & Smith, 2004).

Virtuaalset tegevust toetavad reaalsed kohtumised. Virtuaalset koostööd võib toetada reaalses maailmas toimuvaga. See aitab suurendada liikmete rahulolu, luua usaldusväärseid suhteid ja ühtsustunnet. Näost-näku kohtumised toetavad veebipõhist koostööd (Wenger, 1998) Selliste kohtumiste olulisust on kinnitanud ka Hildreth ja Kimble (2000). Nad väidavad, et praktikakogukonnad võivad toimida veebikeskkonnas. kuid esmane näost-näku suhtlemine on oluliseks eelduseks, millega luuakse suurem usaldus kogukonna liikmete vahel. Eriti olulised on sellised kohtumised virtuaalse praktikakogukonna alustamisel.

2. Metoodika

Käesolev peatükk avab kasutatud metoodikat magistritöö uurimisküsimuste vastuste leidmiseks. Peatükk kirjeldab uuringu üldised põhimõtted, uuringusse kaasatud valimi ja andmekogumise ning –analüüsi valiku põhjenduse.

2.1 Uuringudisain

Uuringu läbiviimiseks kasutati juhtumiuuringut. Uuringus kombineeriti omavahel kvantitatiivset ja kvalitatiivset andmekogumise meetodit kasutades veebipõhist küsimustikku ja struktureeritud intervjuud (vt uuringudisaini jooniselt 3).

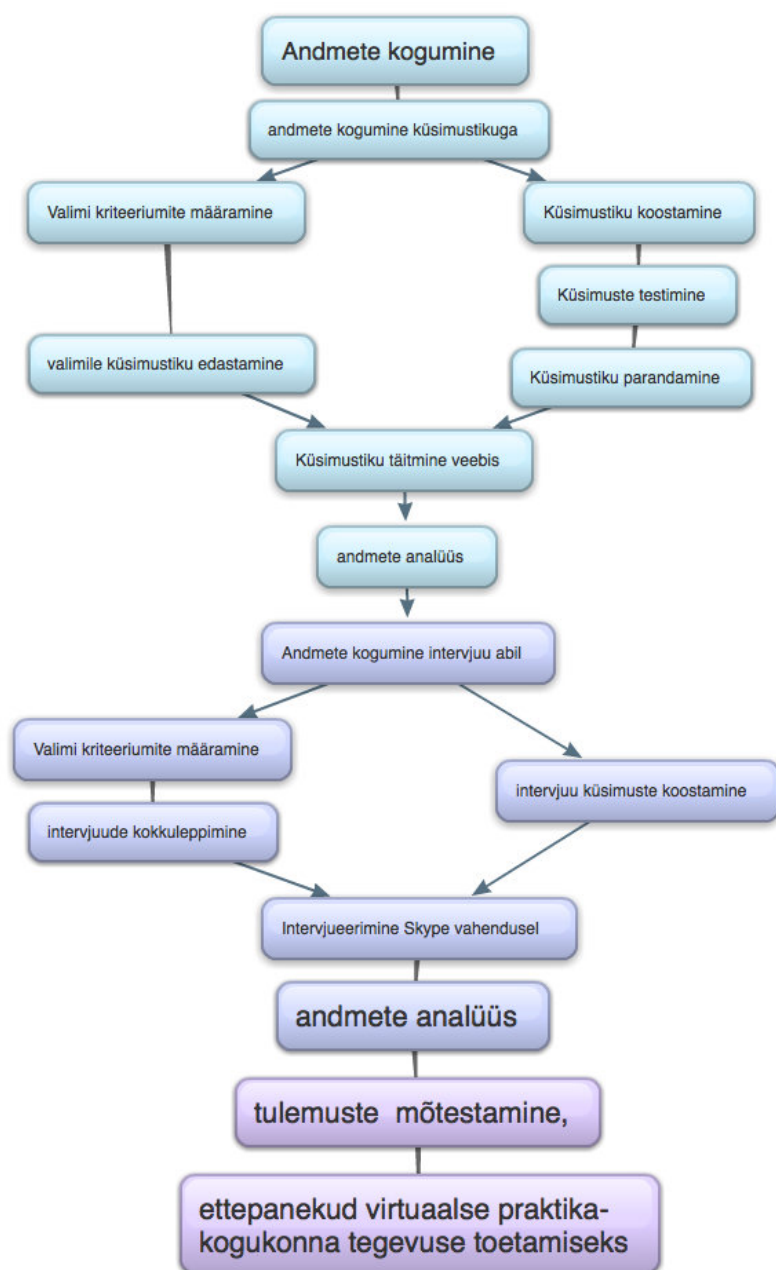
Juhtumiuuringu (ingl. k *case study*) puhul uuritakse üksikjuhtumit või mitmeid üksikjuhtumeid ja võib olla uuring võib olla nii ettevalmistav, kirjeldav või selgitav (Lee, 2004). Andmeid kogutakse juhtumiuuringu puhul üldjuhul erinevaid meetodeid kasutades. Kasutada võib dokumente, arhiivomaterjale, intervjuusid ja küsitlusi (Laherand, 2008).

Antud magistritöö kontekstis oli juhtumiuuringu juhtumiks käsitööõpetajate virtuaalne kogukond ning juhtumiuuringu eesmärk oli hinnata õpetajate nägemust virtuaalsesse käsitööõpetajate kogukonda kuulumisest. Juhtumiuuringu tulemuste põhjal käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna kohta on võimalik teha üldistusi teiste õpetajate virtuaalsete kogukondade kohta nende loomise ja jätkusuutlikkuse tagamise seisukohalt.

Juhtumiuuringul on üldjuhul järgmised etapid: a) uuringu kavandamine; b) juhtumiuuringu läbiviimine; c) andmete analüüsimine ning d) järelduste tegemine, ettepanekute tegemine ning järgmiste etappide planeerimine (Yin, 1994)

Antud magistritöö juhtumiuuringu etapid on esitatud Joonisel 3. Juhtumiuuringu esimeses etapis viidi läbi ülevaate uuring käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liikmete ning üldhariduskoolide käsitööõpetajate seas, et leida üldised hoiakud käsitööõpetajate

virtuaalse kogukonna kohta. Koolide kodulehtedelt koguti kokku käsitööd õpetavate õpetajate meiliaadressid, millele saadeti veebipõhise küsitluse link. Kui kooli kodulehel vastava aine õpetaja aadress puudus, siis saadeti kiri kooli üldmeilile palvega see käsitööd õpetavale õpetajale edastada. Ülevaateuringu tulemused andsid sisendi järgmise etapi intervjuu küsimuste koostamiseks, sest küsimustiku vastustest ilmnesisid võimalikud kitsaskohad, millele intervjuuga andmeid lisaks koguda.

Joonis 3. Magistritöö uuringudisain

Teises etapis olid kasutusel struktureeritud intervjuud, et analüüsida süvitsi õpetajate nägemust käsitööõpetajate virtuaalsest kogukonnast ja kogukonna võimalustest ning sellest oma professionaalsele arengule.

Juhtumiuuringu kolmandas etapis viidi läbi andmete analüüsimine ning tulemuste sõnastamine, mis on aluseks käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna aktiveerimiseks ning abiks teistele virtuaalsetele õpetajate kogukondadele oma tegevuse planeerimisel.

2.2 Valim

Küsitluse valimi moodustasid Eesti üldhariduskoolide käsitööõpetajad ja Käsitööõpetajate virtuaalse praktikakogukonna liikmed. Kuigi magistritöö keskendub õpetajate seisukohtadele, jäeti uuringusse sisse ka asjaarmastajad, et uurida nende kogukonda kuulumise põhjust.

Valimile olid määratud järgnevad kriteeriumid: üldharidusliku, põhikooli astmega kooli käsitööõpetajad, käsitööõpetajate virtuaalse kogukonnas registreerunud liikmed.

Kokku edastati küsitlus 270 isiklikuga seotud meiliaadressile ja 130 kooli üldmeilile. Sama küsitlus saadeti 230 käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna kasutajale kogukonna lehe kaudu. Osa kogukonna liikmete meiliaadresse kattus õpetajate aadressidega. Kirja sisu toodi välja uuringu eesmärk ning oli lisatud link küsitlusele.

Magistritöö valimit ei saa pidada juhuslikuks, sest kujunes iseenesliku valiku teel.

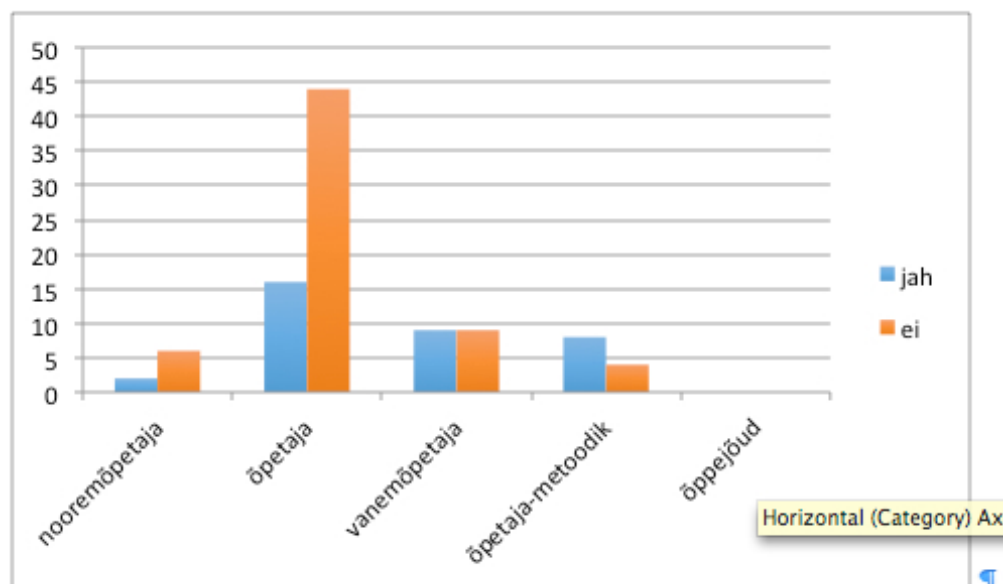
Küsitluse valimi moodustasid 108 inimest, kellest valdav enamus olid naised (98% uuritavatest). 39 vastajat on käsitööõpetajate virtuaalse praktikakogukonna liikmed ja 69 ei ole. Vastanute hulgas on 98 õpetajat ja 10 asjaarmastajat.

Paludes täpsustada oma rolli kogukonnas, on 4 inimest märkinud, et nad pakuvad tehnilist tuge. Kogukonnal on praegu kaks toimetajat ja üks IT-abi, kes tegelevad kogukonna

veebilehe haldamisega. Lisaks on vastanute hulgas 2 klassiõpetajat, 1 inimese- ja kunstiõpetuse õpetaja, 1 tööõpetusõpetajaks ümber õppiv õpetaja, hetkel kodune õpetaja ja 1 õpilane.

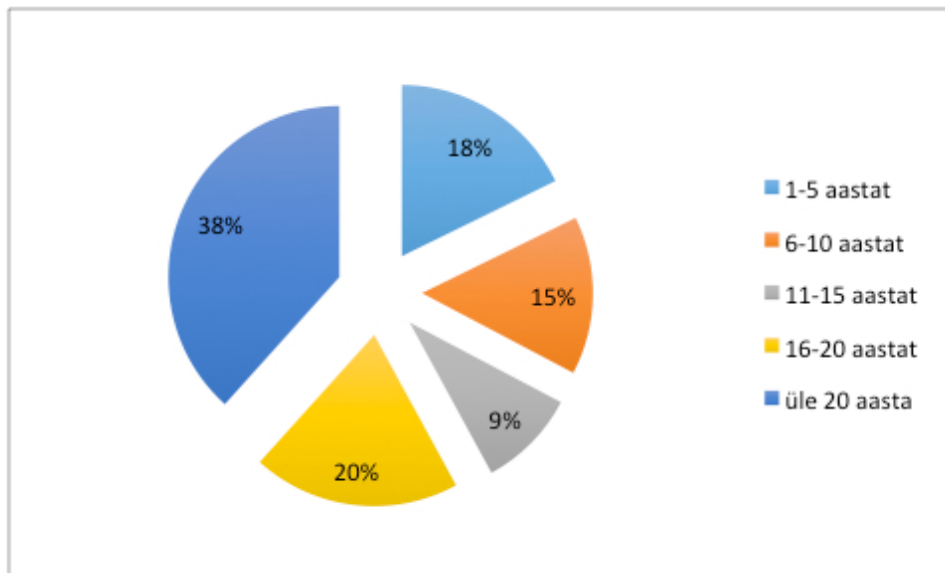
Intervjuud viidi läbi eraldi 6 käsitööõpetajaga. Valimi kriteeriumiks oli: käsitööõpetaja amet ja kuulumine käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liikmete hulka. Lisaks püüti arvestada võimalikult erinevat õpetajate tausta: näiteks mitme aine õpetaja, kes õpetab muuhulgas ka käsitööd, õppejõud ülikoolis jne.

Kõige rohkem küsitlusele vastanud õpetajatest omab õpetaja ametijärku (n= 60, 61,2% vastanud õpetajatest). Kõige vähem oli nooremõpetajaid (Joonis 4). Küsitlusele ei vastanud ühtki õppejõudu.

Joonis 4. Õpetajate osalemine virtuaalses praktikakogukonnas jaotus ametijärkude kaupa

Küsitlusele vastanud õpetajate staažist annab ülevaate joonis 5. Küsitlusele vastanud õpetajad on suurte kogemustega. Üle 1/3 õpetajatest on tööstaaži rohkem kui 20 aastat.

Joonis 5. Küsitlusele vastanud õpetajate tööstaaž

Tabeli 1 alusel võib väita, et kogukonna liikmete hulgas on samuti kõige rohkem just neid õpetajaid, kellel on töökogemust rohkem.

Tabel 1. Osalemine kogukonnas tööstaaži järgi

		Kas olete käsitööõpetajate kogukonna liige?		
		jah	ei	Kokku
		osakaal N %	osakaal N %	osakaal N %
Töökogemus õpetajana	1-5 aastat	11.4%	9.5%	10.2%
	6-10 aastat	17.1%	15.9%	16.3%
	11-15 aastat	8.6%	11.1%	10.2%
	16-20 aastat	20.0%	22.2%	21.4%
	üle 20 aasta	42.9%	41.3%	41.8%

2.3 Andmete kogumine ja uuringu instrumendid

Andmekogumiseks kasutati uuringuinstrumentidena veebipõhist küsitlust ning struktureeritud intervjuud. Veebipõhise küsitluse väljatöötamisel toetuti Duncan-Howelli (2007) poolt välja töötatud küsimustele. Duncan-Howell uuris oma doktoritöös virtuaalsete praktikakogukondade mõju õpetaja professionaalsele arengule, mistõttu tema poolt väljatöötatud uuringuinstrument sobis antud magistritöö konteksti. Kõiki küsimusi Duncan-Howelli instrumendist ei kasutatud, vaid kasutati peamiselt küsimustablokki “virtuaalsed kogukonnad” ning osaliselt ka “professionaalne areng”. Küsimused virtuaalsete kogukondade blokist keskendusid kogukonna liikmete valmisolekule kogukonda kuuluda ning nende liikmelisuse kohta. Küsimused professionaalse arengu kohta keskendusid kogukonnaliikmete arusaamadele, kuidas kogukonna kuulumine toetab nende professionaalsest arengust. Lisaks lisati küsimustikku küsimused, millele Duncan-Howell ei olnud keskendunud. Nende küsimuste eesmärk oli teada saada kogukonda mitte kuuluvate käsitööõpetajate arvamus virtuaalse praktikakogukonna vajalikkusest. Samuti uuriti nende küsimustega õpetajate ootusi kogukonna tehnoloogilisele lahendusele. Küsimustikku testiti enne avaldamist, mille tulemusel parandati kahe küsimuse sõnastust.

Kokku oli küsimustikus 26 avatud ja suletud küsimust (Lisa 1). Suletud küsimused olid esitatud Likert-skaalal “Väga tähtis – Ei ole tähtis”. Avatud küsimuste vastuste esitamiseks oli vastajal võimalus esitada vabavastuse tekstikasti.

Küsimused jagunesid järgmistesse teemadesse:

1. Käsitööõpetajate virtuaalne kogukond
2. Kuulumine käsitööõpetajate virtuaalsesse kogukonda
3. Tehnoloogia
4. Koostöö
5. Taustaandmed

Intervjuu küsimuste koostamisel võeti aluseks küsitluse tulemused õpetajate aktiivsuse ja ootuste kohta virtuaalses käsitööõpetajate kogukonnas. Andmete trianguleerimiseks ning andmete süvitsi kogumiseks toetuti 13 küsimuse sõnastamisel taas Duncan-Howelli uuringuinstrumendile. Intervjuu käigus esitatud küsimused (Lisa 2) jagunesid järgmistesse teemadesse:

1. kogukond professionaalse arengu toetajana
2. kogukonnas osalemise motivaatorid
3. ootused praktikakogukonnale

Intervjuu kestsid orienteeruvalt 60 minutit ja viidi läbi programmiga Skype. Intervjuud salvestati.

2.4 Andmeanalüüs

Magistritöö raames kogutud andmeid analüüsiti nii kvalitatiivselt kui ka kvantitatiivselt.

Veebipõhise küsimustiku Likert-skaalal põhinevaid küsimusi analüüsiti kvantitatiivselt programmiga SPSS. Tulemuste kirjeldamisel on kasutatud sagedusi ja protsente. Veebipõhise küsimustiku avatud küsimustega vastuste analüüsimisel kasutati sarnasusel põhinevat kategoriseerimist, et võimaldada üldistamist.

Intervjuudest saadud andmed (Lisa 3) loeti korduvalt läbi. Mitmekordse lugemise järel valiti teksti analüüsiühikuks üht ja sama mõtet väljendava teksti osa. Tekstiosad jagati nelja kategooriasse: kogukonna aktiivsus, professionaalne areng, motivatsioon ja ootused kogukonnale.

Andmete arutelul esitatakse olulisemad uurimistulemused alakategooriate kaupa ning illustreeritakse tsitaatidega intervjuu tekstist

3. Tulemused

3.1 Virtuaalse käsitööõpetajate praktikakogukona mõju õpetaja professionaalsusele

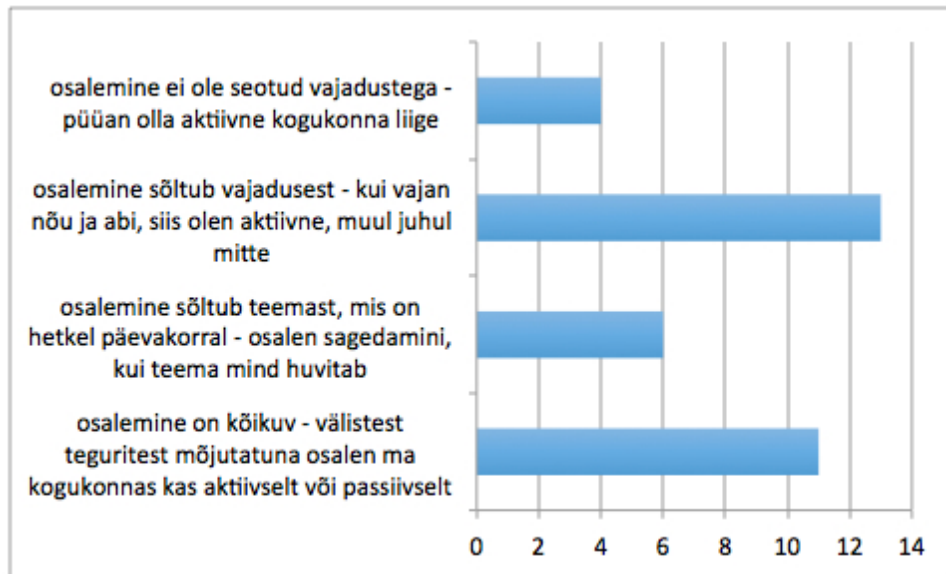
Kogukonna aktiivsus

Uuringus osalenud käsitöö õpetajad tunnistasid, et hetkel on nad pigem passiivsed kogukonnas osalejad ning aktiivsed on nad siis, kui vajavad nõu ja abi (33%) või kui välised tegurid on piisavalt mõjuvad osalemiseks kogukonna töös. See viitab sellele, et kogukonna liikmed on pigem kogukonnas tarbijad, kes lähtuvad oma personaalsest vajadusest. Intervjueeritavad põhjendasid oma passiivsust liigse kohustuste hulgaga, mis ei jäta piisavalt aega kogukonda panustada (*Olen üsna passiivne, sest olen endale võtnud palju kohustusi. Samuti on käsitööalast infot veebis väga palju, kõigega kursis olla ei jõua*). Küsitlusest selgus, et on erinevus selles, kuidas ühe või mitme aine õpetajate hindavad oma osalemisaktiivsust kogukonna töös. Tulemused näitavad (Tabel 2), et käsitöö ja kodunduse õpetajate puhul sõltub aktiivsus pigem välistest teguritest (37%). Õpetajad, kes lisaks käsitööle õpetavad ka teisi õppeaineid, on aktiivsed pigem siis, kui on vaja nõu ja abi (42% mitme aine õpetajat). Ka tuleb intervjuust välja see, et kui õpetaja peab õpetama mitut õppeainet, olles näiteks klassiõpetaja, siis tegeletakse pigem teiste õppeainetega, viidates õpetaja suurele koorumusele (*suurem rõhk on klassiõpetaja tegemistel väikses koolis ja käsitöö on pigem lisaaine ja suurem aur kulub muule*).

Tabel 2. Osalemiskatiivsuse seos õpetatavate ainete hulgaga

	Mitut õppeainet õpetate?	
	vaid käsitööd ja kodundust	mitut õppeainet
osalemine on kõikuv – välistest teguritest mõjutatuna osalen ma kas aktiivselt või passiivselt	37.5%	21.1%
osalemine sõltub teemast, mis hetkel päevakorral – osalen sagedamini, kui teema mind huvitab	25.0%	10.5%
osalemine sõltub vajadusest – kui vajan nõu ja abi, siis olen aktiivne, muul juhul mitte	18.8%	42.1%
osalemine ei ole seotud vajadustega - püüan olla aktiivne kogukonna liige	12.5%	10.5%
muu	6.3%	15.8%

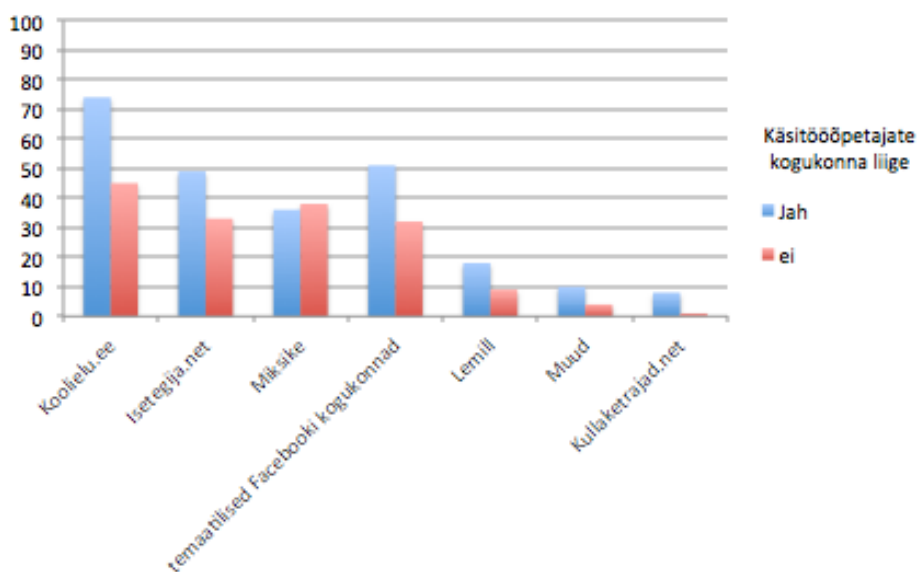
Oma aktiivsust hindavad küsitlusele vastanud kogukonna liikmed sõltuvaks vajadusest saada abi, välistest mõjudest või teemast sõltuvaks. Vaid 11% vastanutest märkis, et püüavad olla kogu aeg aktiivsed kogukonna liikmed (Joonis 6).

Joonis 6. Kogukonnaliikmete hinnang oma aktiivsusele

Samas näitas uuring, et kriitiliselt märgiti hetkel olevat kogukonna tegevus liiga passiivne ja see ei kutsu aktiivselt kaasa lööma. Selline tulemus on üsna vasturääkiv, et kui osalejad ise hindavad oma kogukondliku panuse passiivseks, siis on ootuspäraselt ka kogukond passiivne ja võimalused kogukonna aktiivust tõsta on üsna väike. Võrreldes õpetajate hinnangut oma aktiivsusele kogukonnas ja ootustele kogukonnale, on näha selge vastuolu. Õpetajad soovivad leida õppematerjale, ainealast informatsiooni, häid nõuandeid ja praktikaid, kuid ise pole valmis aktiivselt panustama. Eelistatakse olla jälgijad ja ei teadvustata endale, et kogukonnas luuakse materjalid koostöös. Küsitlusele vastanud õpetajad, kes hindasid enda aktiivsust sõltuvaks välistest teguritest või vajadusest abi järgi, leidsid sagedamini, et virtuaalne praktikakogukond ei vasta nende ootustele;

Küsitluses uuriti ka kuulumist teistesse virtuaalsetesse praktikakogukondadesse, näiteks õpetajate haridusportaali Koolielu.ee¹, isetegija.net², mis on suunatud käsitöö huvilistele ning ei ole vaid õpetajaid ühendav kogukond ja mõned teisedki kogukonnad. Õpetajad, kes ei ole küll käsitööõpetajate kogukonna liikmed, kasutavad teisi erialaseid praktikakogukondi veidi passiivsemalt kui kogukonda kuuluvad õpetajad. Joonisel 7 on välja toodud protsentuaalselt küsitlusele vastanud õpetajate kuulumine teistesse praktikakogukondadesse. Populaarseim on Koolielu portaal, mis koondab õpetajaid ja Isetegija.net portaal, mis on käsitööharrastajate kogukond. Lisaks mainiti ka kuulumist klassiõpetajate kogukonda³ ning käsitöötegijatega seotud kogukondadega Mustrimaailm⁴ ja Ravelry⁵. Viimane on rahvusvaheline kudumise ja heegeldamishuviliste kogukond, teised Eesti sisesed praktikakogukonnad.

Joonis 7. Erialaga seotud praktikakogukondade kasutamine kogukonna liikmete ja mitteliikmete poolt

¹ <http://www.koolielu.ee>

² <http://www.isetegija.net>

³ <http://klassiopetaja.blogspot.com>

⁴ <http://www.mustrimaailm.net>

⁵ <https://www.ravelry.com>

Uuringu tulemustest selgub, et kogukonna kaudu väga aktiivselt kontakte kolleegidega ei looda, pigem eelistatakse näost-näku kohtumistel tekkinud suhteid (*pigem on kogukond aidanud näha inimese tegevust ja panna see näoga kokku. Kergem on minna inimese juurde, et oled teinud seda nii. Suhtlemine läheb libedamalt*). Samas toodi välja, et kohtumised liidaksid liikmeid (*pean kohtumisi üsna oluliseks, kuna vahetu kontakt erinevate õpetajate vahel on kõige paremaks motivaatoriks*) ja nii on lihtsam kontakti luua (*kui nime taga on inimene, keda tegelikus elus tean, siis on lihtsam ka virtuaalses kogukonnas kontakti luua*). Lisaks arvatakse, et info vahetus on kohati näost-näku kohtumistel tõhusam (*sellised mõttevahetused ja kogemuste jagamised on aeg-ajalt palju tõhusam*). Samas toodi aga välja ka kiire elutempo ja see, et virtuaalses maailmas on võimalik küsimustele lahendus saada (*Virtuaalsed kogukonnad ongi sellepärast head, et nii saab teemahuvilistega laiemalt suhelda, infot vahetada ilma, et peaks reaalses elus kokkusaamisi korraldama. See on ju väärtusliku aja kokkuhoid*).

Küsitluse andmetele tuginedes võib väita, et näost-näku kohtumisi peavad olulisemaks need õpetajad, kes kuuluvad käsitööõpetajate virtuaalsesse praktikakogukonda (positiivselt vastas 77% kogukonna liikmetest). Mitte-liikmetest pidas näost-näku kohtumisi oluliseks 58% vastanutest.

Professionaalsuse arendamine

Veebipõhise küsimustiku tulemused näitasid, et 92% käsitööõpetajatest peavad virtuaalsesse praktikakogukonda kuulumist professionaalse arengu seisukohalt oluliseks. Ka intervjuud õpetajatega kinnitasid kogukonna olulisust professionaalse praktika toetusena. Põhjustest toodi välja erinevaid aspekte:

- Kiiresti kättesaadav informatsioon - kogukonna kaudu saab kõige kiiremini kätte oma ainesse puutuva informatsiooni ja vajadusel on võimalik saada nii erinevate erialaste üritustega seotud teavet kui ka kontaktide olemasolu, siinjuures on ilmselt silmas peetud Eesti Käsitööõpetajate Seltsi “Aita” liikmete kontakte. Uuringus osalenud kogukonna liikmed leidsid, et info kiire ligipääs toetab nende silmaringi avardamist (*avardab silmaringi ja kogu maailmavaadet*);
- Kolleegidega suhtlemine ja koostöö – käsitööõpetajad peavad oluliseks suhelda aineseksiooni õpetajatega koolide üleselt (*ei kujuta ette, et õpetan ainet teadmata, mida teevad teised sama aine õpetajad mujal Eestis*). Lisaks toodi välja, et vahetu suhtlemine sama eriala inimestega annab kinnitust oma töö õigsusele ning läbi koostöö toimub ka enesearendamine (*oluline on koostöö, praktikult praktikule, hea idee otsimine ja leidmine, teiste vigadest õppimine*) aidates vältida vigu ning leida uusi lähenemisi õpetamisele. Tulemustest näitasid ka, et erialase kogukonna eelisena nähakse liikmete käsitöö teema valdamist ja sama eriala inimeste puhul on võimalus arutada just erialaspetsiifilisi küsimusi ja probleeme, mida kolleegid töökohal ei valda (*Virtuaalses kogukonnas on kõik püsiv, alati saad siia tagasi tulla ja järele vaadata. Töökohal ei ole ju sama eriala inimesi kellega erialaseid asju arutada, kogemusi vahetada, õppida – kõik see on võimalik virtuaalses kogukonnas. Siin on ju sama valdkonna õpetajad koos ja ilmselt mitte ainult õpetajad vaid valdkonnast huvitatud*). Välja toodi ka, et suhtlemine kolleegidega aitab vältida kapseldumist (*igasugune suhtlemine ükskõik mil moel on õpetajale kasulik, sest reeglina kipuvad juba koolitee lõpetanud õpetajad kapselduma, mis võib nende enda arengule aga ka õpilastele mõjuda pärssivalt*);
- Tagasiside – uuringus osalenud käsitööõpetajad rõhutasid korduvalt tagasiside, mida kogukond pakub oma liikmetele, tähtsust. Kolleegide arvamust usaldatakse ja aksepteeritakse ning oluline on nii kriitika kui kiitus (*Kriitikat on ka hea kuulda ja*

seda ei tasu võtta pahasti vaid see on analüüsi allikas) ning kuna kogukond koosneb professionaalidest, siis peetakse ka antavat tagasiside professionaalseks;

- Jagamine – käsitööõpetajad tõid välja, et jagamine on see, mis loob ühist valdkonnaga seotud teadmist;
- Käsitöö ainevaldkonna parandamine - osalemine praktikakogukonna töös võib ühtlustada käsitööõpetuse tase koolides, leidsid intervjueritud õpetajad. Valdkonna teadmuse jagamise tulemusel muutusid õpetajate metoodilised võtted mitmekesisemaks ja rikastaks käsitöö valdkonda (*rikastab õpetaja metoodilisi töövõtteid ja annab õpilistele kaasaegsemad võimalused loominguga tegelemiseks*);
- Identiteeti kujundamine - kuulumist kogukonda nähakse osana käsitööõpetaja identiteedist – olen käsitööõpetaja, seega pean olema kursis valdkonda puudutava info, teiste õpetajate tegemistega ning võimalusel jagama oma teadmisi. Toodi ka välja, et vajadus tunnustuse ja tähelepanu järele motiveerib neid kogukonnas osalema;
- Formaalne õpetajate hindamine (näiteks atesteerimine) – Ühelt poolt leidsid õpetajad, et atesteerimine võiks olla stiimul kogukonnatöös aktiivsemaks osalemiseks (*atesteerimine on tugev motivaator ja paneb palju inimesi liigutama*). Teisalt toodi välja, et kuna atesteerimisel arvestakse õpetaja professionaalsust, siis ei ole oluline, et atesteerimine arvestataks osalemist virtuaalses praktikakogukonnas.

Samas toodi mõnel korral ka välja, et virtuaalsesse praktikakogukonda kuulumine ei ole professionaalse arengu seisukohalt oluline näiteks seetõttu, et professionaalse arengu tagavad ka muud tegevused. Lisaks mõõnsid uuringus osalenud käsitööõpetajad, et panustamine kogukonna töösse vajab lisaega ja seda on raske leida.

Küsitlusele vastanud asjaarmastajatest kogukonna liikmed on kogukonda kuulumise põhjusena välja toonud huvi käsitöö vastu ja soovi olla selle ala uudistega kursis. Kaks asjaarmastajat tõid välja, et nad on kunagi varem uudishimu ajel liitunud kogukonnaga ja kuna neil puudub info, kuidas liikmelisus lõpetada, siis on nad ka praegu liikmed. Sellest võib järeldada, et nad sooviksid liikmelisuse lõpetada.

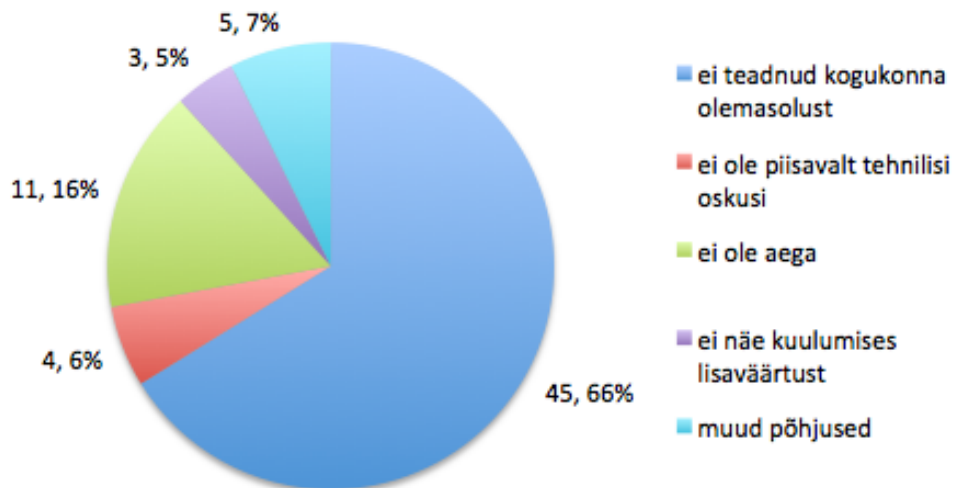
Õpetamine

- Tehnoloogia areng – uuringus osalenud õpetajad tõid välja, et kogukond võimaldab olla kursis tehnoloogia arenguga ja neid võimalusi kasutada oma töö mitmekesisemaks muutmisel;
- Materjalide kasutamine – uuringus osalenud kogukonna liikmed leidsid, et kogukonnas olevad õppematerjalid on usaldusväärsed ja kasutatavad. Toodi ka välja, et koostöö kogukonnas toetab veebipõhist õpet, mida saab kasutada koolis (*saab õppematerjale, mida tunnis kasutada, ei pea kõike ise leiutama vaid koostöös on kindlasti kergem koolis interaktiivseid tunde läbi viia. Õpilastel ka huvitavam*);
- Õpetamismeetodite täiendamine - uuringutulemused näitavad, et üldiselt ei ole õpetajad oma õpetamismeetodeid kogukonda kuulumise tagajärjel muutnud. Samas toodi välja, et kuigi otseselt midagi teistelt üle ei ole võetud, siis *mõni tore idee või mõte jääb kusagile alateadvusse laagerdama, et kunagi sobival hetkel pinnale ujuda või on hakatud rohkem suunama õpilasi veebipõhiseid materjale otsima.*

3.2 Millised on õpetajate ootused virtuaalsele praktikakogukonnale?

Mitte-kogukonda kuuluvate õpetajate ootused virtuaalsele praktikakogukonnale

64 % küsitlusele vastanud õpetajatest ei kuulu käsitööõpetajate virtuaalsesse praktikakogukonda. Neist 45,6% polnud käsitööõpetajate virtuaalsest kogukonnast midagi kuulnud (Joonis 8).

Joonis 8. Kogukonda mitte-kuulumise põhjused

8% uuringus osalenud õpetajatest märkis, et nad ei kuulu ühessegi virtuaalsesse praktikakogukonda. Õpetajad tõid välja, et nende kogukonda kuulumist võiks motiveerida informatsiooni saamine, head õppematerjalid, võimalus saada tuge kolleegidelt ning uute ja huvitavate ideede leidmine, mida tunnis kasutada (*kui sealt saaks häid mõtteid ja vajalikku infot tundide läbiviimiseks, siis ilmselt see motiveeriks*). Valdav osa vastajaid (66%) märkis, et ootavad just ideede ja materjalide leidmist, vaid kolmel korral märgiti seda, et materjale soovitakse ka jagada. Kui kogukonna kaudu oleks võimalik saada erinevaid õppematerjale, näiteks esitlusi, videosid ja juhendend, oleks see uutele liitujatele motiveeriv. Samuti toodi välja, et kogukonda kuulumine võiks anda lisateadmisi, kuid ei täpsustatud, millised ootused neil on seoses lisateadmistega. Veel tõid kaks vastajat välja, et neil puudub üldine huvi kogukonna vastu. Võib järeldada, et need õpetajad, kes on juba harjunud kogukonnatöös osalema, teevad seda meelsamini, kui need, kes üheski virtuaalses praktikakogukonnas ei osale.

Kogukonna liikmete ootused virtuaalsele praktikakogukonnale

38% küsitlusele vastanutest märkis, et kuulumine virtuaalsesse käsitööõpetajate praktikakogukonda ei ole täitnud nende ootusi (*Liialt passiivne kogukond. Võiks tulla emailile infokirju, lehekülje uuendusi tutvustav info. See leht võiks rohkem märku endast anda*). Samas tuginedes nii intervjuu kui ka küsimustiku tulemustele, saab välja tuua mõned aspektid, mis võivad mõjutada kogukonna liikmeid aktiivsemalt kogukonnas kaasa lööma:

Konkursid - Intervjueeritavad pakkusid välja, et motiveerimaks õpetajaid kogukonnas aktiivsemalt osalema, võiks korraldada konkursse, samas jäi üks vastaja eriarvamusele, tuues välja, et tema kaotab kohe huvi, kui luuakse pingerida;

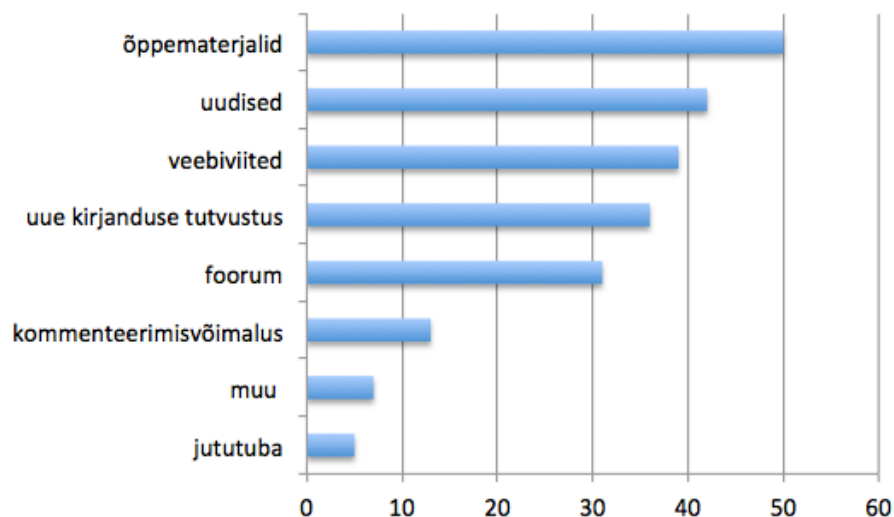
Kogukondade omavaheline ühendamine – Intervjuu tulemused näitasid, et et oleks hea, kui erinevad kogukonnad oleksid omavahel seotud (*Facebooki kasutajana oleks hea, kui antud lehekülg oleks seotudka selle keskkonnaga*), sest killustatus erinevate keskkondade kasutamisel on ajakulukas ning takistab aktiivste kogukonnas osalemist.

Veebipõhine küsimustik hindas erinevate tehniliste komponentide vajadust virtuaalses praktikakogukonnas (vt Joonis 9). Tulemused näitavad, et enim soovitakse leida (ja kasutada) veebipõhiseid õppematerjale. Vastava mooduli olemasolu pidas vajalikuks 50% õpetajatest. Samuti soovitakse leida veebiviiteid (39%) ning lugeda uudiseid (42%) . Üllatuslikult pidas ligi 36% küsitlusele vastanutest oluliseks uudiskirjanduse tutvustamist kogukonnas. Vähem soovitakse osaleda jututoas (5%) või kommenteerida (13/) kogukonna liikmete tegevusi (mis omakorda toodi välja kui kasulik võimlus professionaalsuse toetamiseks). Tehnilised vahendid peavad toetama aktiivset osalemist kogukonnas. Küsitlusele vastanud leidsid, et liikmetel peab olema võimalus lisada uudiseid, linke,

algatada foorumiteemasid, kommenteerida artikleid ning osaleda kogukonna arendustegevuses. Samas on käsitööõpetajate virtuaalse praktikakogukonna lehel foorum olnud, aga see ei leidnud kasutamist ja seoses turvaprobleemidega eemaldati enne kodulehe uuendamist.

Materjalide lisamine – liikmed sooviksid saada võimaluse lisada erinevaid materjale kogukonna liikmete poolt, mistõttu on vajadus julgustada õpetajaid oma loodud materjale avaldama. Selle takitustena toodi välja, et osa õpetajaid kardab jagada oma materjale veebis (*Kardetakse jagada. Ma ei teagi, miks? Näost näkku kohtumisel ei olda nii kiivalt endale hoidvad*). Põhjuseks võib olla ka soov oma väljatöötatud ideed koolitada ja seeläbi tasustatud saada (*mõnel on väljatöötatud asi nn leivanumber ja siis ei taheta selle pärast jagada, et veel veidi teenida*);

Foorum - Intervjuudes toodi välja, et virtuaalses kogukonnas peaks olema foorum, kus liikmed saaksid suhelda, küsimusi esitada, probleeme tõstatada ja arvamusi küsida.

Joonis 9. Kogukonnalehe komponentide vajalikkus protsentuaalselt

Lisaks tähtsustasid intervjuudes osalenud õpetajad, et virtuaalne kogukond peaks olema visuaalselt atraktiivne, pidevalt uuenev ja täienev, kergesti kättesaadav ning kerge kasutada.

Vähemtähtsaks peeti võimalust osaleda kogukonnalehe administreerimisel. Samas jälle toodi välja, et kuna infot avaldavad virtuaalse praktikakogukonna lehel samad inimesed, siis on see liiga ühekülgne (*info olemas, aga leiab vähe kasutamist, kuna uudiseid lisavad ainult ühed ja samad inimesed*). Küll aga on Eesti Käsitööõpetajate Seltsi “Aita” liikmetele kodulehte ja selle täiendamist tutvustatud kolmel korral, neist kaks on olnud praktilised koolitused, ometi eelistatakse uudised ja artiklid saata kahele toimetajale, et nemad materjali avaldaksid. Üks intervjueeritav tõi välja selle, et kogukonnal peaks olema moderaator, kes asjad korras ja toimimas hoiab (*Kindlasti peaks kogukonnal olema moderaator/administrator, kes vajadusel juhendab, aitab, kogukonna asjadel silma peal hoiaksid*). Moderaator peaks seda igapäevaselt tegema.

Tulemused käsitööõpetajate ootustest virtuaalsele praktikakogukonnale on ühelt poolt ootuspärased ja teiselt poolt vastukäivad. Liikmed ootavad uut informatsiooni ja aktiivset suhtlemist võimalikult paljude eri liikmete poolt kogukonna lehel, samas ei ole kasutanud nad neid võimalusi varem.

3.3 Käsitööõpetajate virtuaalse praktikakogukonna jätkusuutlikuse toetamine

Virtuaalsete praktikakogukondade edukus sõltub mitmetest teguritest, mida kogukonna loojad ja eestvedajad saavad eesmärgipärase tegevusega mõjutada. Alljärgnevalt tuuakse välja tegurid, mis võivad toetada käsitööõpetajate virtuaalse praktikakogukonna jätkusuutlikkust. Tegurid põhinevad teoreetilistel lähtekohtade ning empiiriliste uuringutulemuste kombineerimisel.

Eesmärkide sõnastamine – kogukonnal peab olema kindel eesmärk ja seda tuleb aegajalt välja tuua, et ka uued liitujad teaksid, kuhu suunas üheskoos edasi liikuda;

Suhtlemine – kogukonna vahendid peavad toetama suhtlemist, selleks võiks lehel olla foorum, kus liikmed saavad püstitada küsimusi. Passiivsetel aegadel võib kogukonna vedajate ring initsiitvi näidata ja kogukonnas päevakohaseid teemasid tekitada, kogemusi jagada või probleeme tõstatada;

Pidev info uuendamine – Praktikakogukonna lehel peaks olema kiirelt uuenev info, mida lisavad erinevad autorid. Selle tõhustamiseks võiks jagada ära rollid, kes kirjutab valdkonna õpetamismeetoditest, kes konkurssidest, kes tehnoloogiast, kes professionaalsest arengust jms;

Rollide vahetamine – kui kogukonnast tuleb esile aktiivsemaid osalejaid, siis võib neile pakkuda liidri/liidrite rolli;

Kontakti loomine – selleks, et uued liikmed tunneksid end kogukonda oodatuna, tuleks neile liitumisel saata tervitustekst. Liikmete omavahelist suhtlust ja usaldust kogukonna vastu suurendavad näost-näku kohtumised, kus korraldataks õpitubasid, tutvustatakse erinevaid praktikaid;

Kogukonna tutvustamine, levitamine – Käsitööõpetajate virtuaalset kogukonda tuleb rohkem tutvustada erinevatel üritustel, sest 66% neist, kes pole kogukonna liikmed, ei teadnud kogukonna olemasolust. Kogukonna uudislehe loomine ja selle edastamine e-posti teel, et teavitada uuendustest, mis kogukonna lehel on aset leidnud;

Kasutatavus – virtuaalse praktikakogukonna veebileht peab olema meeldiva disainiga ja kergelt kasutatav;

Koolitus - 23% küsitlusele vastanutest mõõnasid, et nad vajaksid kogukonna veebilehe kasutamiseks koolitust, et oleks oskus, kuidas oma materjale avaldada. Pooled koolituse

soovijad eelistavad videoõpetusi, 39% eelistab arvutiklassis läbi viidud koolitust ja 10 % sooviks tuge Skype kaudu. Kogukonna lehe kasutamise toetamiseks tuleks kindlasti luua õpetuslikud videod. Neli intervjueeritavat kuuest leidis, et neil on puudulikud tehnilised oskused ja seetõttu ka madal motivatsioon kogukonnas osaleda. Seega on oluline vajadus vastavate koolituste järgi. Intervjuudes märgiti samuti, et kogukonnas võiks korraldada erinevaid veebipõhiseid kursuseid ning õpitubasid, sest see pakuks kõige otsesemat tuge õpetajale;

Tehnoloogia – kogukonna veebilehele tuleb lisada otsest suhtlemist soodustava vahendina foorum, mida soovis üle 30% küsitlusele vastanutest. Õppematerjalide moodul peab olema mugav ja lihtne kasutada, et liikmetel tekiks soov oma materjale avaldada. Kogukonnalehe visuaalne külg peaks toetama kogukonna teematikat ja aitama kaasa identiteedi tekkimisele.

Administreerimine – kogukonna heaks toimimiseks peab tekkima liikmete usaldus kogukonnas toimuva vastu. Seda soodustab sõbralik õhkkond, omavaheline koostöö ja suhtlemine ning usaldusväärsed materjalid. Kogukonnal peab olema moderaator, kes igapäevaselt lisab uut infot, toetades kogukonnaliikmete tegevust ning pakub neile tuge kogukonnalehe kasutamisel tekkivate probleemide korral.

Kokkuvõte

Käesoleva magistritöö raames uuriti käsitööõpetajate nägemust kuulumisest käsitööõpetajate virtuaalsesse kogukonda, millised on õpetajate ootused kogukonnale ja tuua välja soovitusel, kuidas toetada virtuaalse praktikakogukonna tööd.

Töö teostamiseks olid püstitatud järgmised uurimisküsimused:

- 1) Milline on virtuaalse käsitööõpetajate praktikakogukonna mõju õpetaja professionaalsusele?
- 2) Millised on õpetajate ootused virtuaalsele praktikakogukonnale?
- 3) Kuidas toetada virtuaalse praktikakogukonna jätkusuutlikust

Töö käigus koostati kirjandusel põhinev ülevaade selles, mis on praktikakogukonnad, anti ülevaade virtuaalsetest praktikakogukondadest, nende eduteguritest ja barjääridest. Uuringu läbiviimiseks kombineeriti omavahel kvantitatiivset ja kvalitatiivset andmekogumise meetodit kasutades juhtumiuuringut..

Uuringu tulemusel selgus, et praegu on paljud õpetajad kogukonnas vaid jälgijad, kes soovivad tarbida teiste loodut, samas pole valmis ise olema jagajad. Kogukonna eduka toimimise võti on aga just teadmiste jagamine ja seega oleks vaja muutust suhtumises. Et tekitada õpetajates harjumus oma teadmisi ja oskusi kolleegidega jagada võiks see olla toetatud juba ülikoolis õpetajakoolituse õpingute ajal. Koolide juhtkond võiks märgata, suunata ning tunnustada õpetajate osalemist virtuaalsetes kogukondades. Aktiivne osalemine virtuaalses praktikakogukonnas on toeks õpetaja professionaalsele arengule.

Läbi viidud uuringu tulemusel tehti järgmised järeldused:

- õpetajad loodavad virtuaalsest kogukonnast leida ainealast informatsiooni, häid ja usaldusväärseid õppematerjale ning tutvuda heade praktikatega. Selleks, et õpetajad sooviksid oma teadmisi jagada võib korraldada veebipõhiseid õpitubasid ja konkursse.
- Teadmiste jagamise tõhustamiseks ja liikmete aktiveerimiseks võiks jagada ära rollid, kes kirjutab valdkonna õpetamismeetoditest, kes konkurssidest, kes tehnoloogiast, kes professionaalsest arengust;
- praktikakogukonna lehel peaks olema kiirelt uuenev info, et liikmetel ei läheks lehel igavaks ja soov uuega kursis olla, tooks nad pidevalt lehele tagasi;
- kogukonda ja selle eesmärgi tuleb pidevalt tutvustada, et kaasata uusi liikmeid ning aktiveerida kogukonda kuuluvaid jälgijaid. Selleks võib korraldada näost-näku kohtumisi ning edastada liikmetele uudiskirju, et tutvustada kogukonna tegemisi.;
- kogukonna vahendid peavad toetama suhtlemist, selleks võiks lehel olla foorum, kus liikmed saavad püstitada küsimusi;
- kogukonna veebileht peab olema meeldiva disainiga ja kergelt kasutatav. Kogukonna lehe kasutamise toetamiseks tuleks kindlasti luua õpetuslikud videod selle kohta, kuidas kogukonna lehele lisada õppematerjale, uudiseid ja artikleid;

Soovitused on rakendatavad erinevate virtuaalsete praktikakogukondade aktiveerimiseks ja jätkusuutlikuse tagamiseks

Antud töö edasiarenduseks on analüüsi tulemusel antud soovituste rakendamine käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna töö parendamiseks ja tegevuse aktiveerimiseks.

Magistritöös uuritud valdkonnas võib uurida kuidas saab mõjutada jagamiskultuuri muutust praktikakogukonnas õpetajakoolituse kontekstis, ning kuidas mõjutab hariduspoliitika õpetajate osalemist virtuaalsetes praktikakogukondades.

Tänuavaldused

Töö autor tänab juhendajat Kairit Tammetsa meeldiva koostöö ja töö õigel suunal hoidmise eest.

Suur tänu ka kõikidele uurimuses osalenud õpetajatele ning Kristi Semidorile ning Merje Porsile Tiigrihüppe Sihtasutusest.

Kasutatud kirjandus

Ardichvilli, A., Page, V., & Wentling, T. (2002). *"Motivation and barriers to participation in virtual knowledge sharing in communities of practice"*. Loetud aadressil:

<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/wbs/conf/olkc/archive/oklc3/papers/id78.pdf>

(19.04.2013)

Blanchard, A. L. (2008). *Definition, Antecedents, and Outcomes of Successful Virtual Communities*. Loetud aadressil:

http://www.psych.uncc.edu/alblanch/Blanchard_VC_ENC.pdf (20.4.2013)

Blanchard, A. L., & Markus, L. M. (2004). The Experienced "Sense" of Virtual Community: Characteristics and Processes. *The DATA BASE for Advances in Information Systems* , 35 (1). Loetud aadressil:

<http://www.psych.uncc.edu/alblanch/blanchardandmarkus2004.pdf> (23.4.2013=

Bourhis, A., Dubé, L., & Jacob, R. (2005). The Success of Virtual Communities of Practice: The Leadership Factor. *Electronic Journal of Knowledge Management* , 3 (1).

Loetud aadressil: <http://www.ipcp.org.br/References/Educacao/CoP/Theory/v3-i1-art3-bourhis.pdf> (23.4.2013)

Cambridge, D., Kaplan, S., & Suter, V. (2005). *Community of Practice Design Guide. A Step-by-Step Guide for Designing & Cultivating Communities of Practice in Higher*

Education. Loetud aadressil: <http://net.educause.edu/ir/library/pdf/nli0531.pdf> (12.4.2013)

Crowston, K., & Howison, J. (2006). Assessing the health of open source communities.

Loetud aadressil: <http://crowston.syr.edu/content/assessing-health-open-source-communities> (30.4.2013)

- Campell, M., & Uys, P. (2007). Identifying Success Factors of ICT in Developing a Learning Community: Case Study Charles Sturt University. *Campus-Wide Information Systems*, 24.
- Dalkir, K. (2005). *Knowledge Management in Theory and Practice*. Burlington: Elsevier Butterworth-Heinemann.
- Davenport, T. H., & Prusak, L. (2000). *Working knowledge. How organizations manage what they know* (2 ed.). Cambridge: Harvard Business School Press.
- Duncan-Howell, J. (2007). *Online Communities of Practice and their Role in the Professional Development of Teachers (doktoritöö)*. Loetud aadressil: http://eprints.qut.edu.au/16512/1/Jennifer_Duncan-Howell_Thesis.pdf (27.12.2012)
- Eesti Keele Instituut. (2013, jaanuar 21). *[EKSS] Eesti keele seletav sõnaraamat*. Loetud aadressil: <http://www.eki.ee/dict/ekss/index.cgi?Q=kogukond&F=M> (12.1.2013)
- Gannon-Leary, P., & Fontainha, E. (2007, 9). *Communities of Practice and virtual learning communities: benefits, barriers and success factors. eLearning Papers*, 5. Loetud aadressil: <http://www.elearningeuropa.info/files/media/media13563.pdf> (23.3.2013)
- Gibson, C. B., & Manuel, J. A. (2003). *Building trust: effective multicultural communication processes in virtual teams*. Loetud aadressil: http://ceo.usc.edu/working_paper/building_trust_effective_multi.html (22.4.2013)
- Haridus- ja Teadusministeerium. (2009). Haridus- ja teadusministri 9. jaanuari 2009. a käskkiri nr 21 "Programmi", „Üldhariduse pedagoogide kvalifikatsiooni tõstmine 2008-2014" kinnitamine ja programmi elluviija volituste andmine. Loetud aadressil: <http://www.ekk.edu.ee/vvfiles/0/programm.pdf> (21.2.2013)

Haridus- ja Teadusministeerium. (2006, juuni 10). Õppiv Tiiger. E-õppe arengukava üldhariduses 2006-2009. Loetud aadressil:

<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=5119> (21.2.2013)

Haridus- ja Teadusministeerium. (2006, juuni 10). Õppiv Tiiger. E-õppe arengukava üldhariduses 2006-2009. Rakendusplaan. Loetud aadressil:

<http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=5120> (21.2.2013)

Henri, F., & Pudelko, B. (2003). *Understanding and analysing activity and learning in virtual communities*. *Journal of Computer Assisted Learning*, 19. Loetud aadressil:

<http://hal.archives-ouvertes.fr/docs/00/19/02/67/PDF/Henri-France-2003.pdf> (14.4.2013)

Hildreth, P., & Kimble, C. (2000). *Communities of practice in the distributed international environment*. *Journal of Knowledge Management*, 4 (1). Loetud aadressil:

<http://arxiv.org/pdf/cs.HC/0101012.pdf> (29.3.2013)

Hirsjärvi, S., Remes, P., & Sajavaara, P. (2005). *Uuri ja kirjuta*. Tallinn: Medicina.

Hunter, B. (2002). *Learning in the virtual community depends upon changes in local communities*. In K.A. Renninger and W. Shumar (Eds.), (lk 96-126). Cambridge:

Cambridge University Press.

Kaubi, R. (2005). *Infotehnoloogia rakendusi käsitööõpetajate täienduskoolituses*

(magistritöö). Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikool.

Kikas, Ü. (2012, 11 9). Ühistegevus hoiab õpetajad ärksana. *Õpetajate Leht*. Loetud aadressil: http://opleht.ee/arhiiv/?archive_mode=article&articleid=8192 (12.3.2013)

Kusmin, M. (2007). *Virtuaalsete praktikakogukondade toetamise ja kaardistamise võimalused Eesti e-ülikooli temaatiliste võrgustike näitel* (magistritöö). Loetud aadressil:

http://www.cs.tlu.ee/osakond/opilaste_tood/magistri_tood/2007_kevad/Marge_Kusmin/Marge_Kusmin_Magistri_Too.pdf (2.1.2013)

Laherand, M.-L. (2008). *Kvalitatiivne uurimisviis. Kvalitatiivne uurimisviis*. Tallinn: OÜ Infotrükk.

Lai, K. W., Pratt, K., Anderson, M., & Stigter, J. (2006). *Literature Review and Synthesis: Online Communities of Practice*. Loetud aadressil:

http://www.educationcounts.govt.nz/_data/assets/pdf_file/0019/7480/lrs-online-com.pdf (28.4.2013)

Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated Learning: Legitimate Peripheral Participation*. Cambridge: Cambridge University Press. Loetud aadressil:

<http://books.google.ee/books?id=CAVIOrW3vYAC&hl=en> (21.1.2013)

Lee, S. W. (2004). *Case Study Methodology Designed Research in Software Engineering Methodology Validation*. In *Proceedings of the Sixteenth International Conference on Software Engineering and Knowledge Engineering* (pp. 117-122). Alberta, Canada, June 2002. Loetud aadressil:

<http://machinediscovery.com/nise/Papers/SEKE04LeeRineFinalCamera-header.pdf> (29.1.2013)

Leana, C.R., van Buren III, H. J. (1999). Organizational Social Capital and Employment Practices. *Academy of Management Review*, 24 (3). Loetud aadressil:

<http://www.jstor.org/discover/10.2307/259141?uid=3737920&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21102164641051> (12.4.2013)

Memmi, D. (2006). *The nature of virtual communities*. Loetud aadressil:

<http://www.tlu.ee/~kpata/haridustehnoloogiaTLU/Memmi2006virtualcommunity.pdf> (13.12.2012)

- Moule, P. (2006). *Developing the Communities of Practice, Framework for On- Line Learning. The Electronic Journal of e- Learning* , 4 (2). Loetud adressil:
www.ejel.org/issue/download.html?idArticle=23 (20.4.2012)
- Murphy, E., & Laferrière, T. (2003). Virtual communities for professional development: Helping teachers map the territory in landscapes without bearings. *Alberta Journal of Educational Research* , XLIX (1). Loetud adressil:
<http://www.ucs.mun.ca/~emurphy/ajeronline.html> (22.4.2013)
- Preece, J. (2004). *Etiquette, Empathy and Trust in Communities of Practice: Stepping-Stones to Social Capita. Journal of Universal Computer Science* , 10 (3). Loetud adressil:
http://www.jucs.org/jucs_10_3/etiquette_empathy_and_trust/Preece_J.html (28.4.2013)
- Renninger, K. A., & Shumar, W. (2002). *Building Virtual Communities*. Cambridge: Cambridge University Press. Loetud adressil:
<http://www.cc.gatech.edu/fac/asb/papers/chapters/2001052485.pdf> (19.4.2013)
- Rheingold, H. (2000). *The Virtual Community*. Loetud adressil:
<http://www.rheingold.com/vc/book/intro.html> (3.2.2013)
- Schlager, M. S., & Fusco, J. (2004). *Teacher professional development, technology, and communities of practice: Are we putting the cart before the horse?* Loetud adressil:
<http://www.tappedin.org/publications/2004/SchlagerFuscoTPD.pdf> (28.4.2013)
- Sharrat, M., & Usoro, A. (2003). *Understanding knowledge-sharing in online communities of practice. Electronic Journal on Knowledge Management* , 1 (2). Loetud adressil:
www.ejkm.com/issue/download.html?idArticle=32 (29.04.2013)
- Stuckey, B. (2004). *Making the most of the good advice: Meta-analysis of guidelines for establishing an internet-mediated community of practice*. Loetud adressil:
http://www.bronwyn.ws/publications/papers/good_advice.pdf (12.4.2013)

Stuckey, B., & Smith, J. D. (2004). *Sustaining communities of practice*. Loetud aadressil:
<http://www.bronwyn.ws/publications/papers/sustaining.pdf> (30.4.2013)

Tiigrihüppe Sihtasutus. (2007). 2006 Tiigrihüppe Sihtasutuse aastaraamat. Tiigrihüppe Sihtasutus. Loetud aadressil:
<http://www.tiigrihype.ee/sites/default/files/tekstifailid/Tiigrih%C3%BCppe%20Sihtasutus%20tegevused%20aastal%202006.pdf> (24.1.2013)

Tiigrihüppe Sihtasutus. (2008). 2007 Tiigrihüppe Sihtasutuse aastaraamat. Loetud aadressil:
<http://www.tiigrihype.ee/sites/default/files/tekstifailid/Tiigrih%C3%BCppe%20Sihtasutus%20tegevused%20aastal%202007.pdf> (24.1.2013)

Tiigrihüppe Sihtasutus. (2009). 2008 Tiigrihüppe Sihtasutuse aastaraamat. Loetud aadressil:
<http://www.tiigrihype.ee/sites/default/files/tekstifailid/Tiigrih%C3%BCppe%20Sihtasutus%20tegevused%20aastal%202008.pdf> (24.1.2013)

Tiigrihüppe Sihtasutus. (2011). Majandusaastaa aruanne. Loetud aadressil:
<http://www.tiigrihype.ee/sites/default/files/tekstifailid/Tiigrih%C3%BCppe%20Sihtasutus%20tegevused%20aastal%202010.pdf> (24.1.2013)

Tiigrihüppe Sihtasutus. (2006). Tiigrihüppe Sihtasutuse tegevused aastal 2005. *2005 Tiigrihüppe Sihtasutuse aastaraamat*. Loetud aadressil:
<http://www.tiigrihype.ee/sites/default/files/tekstifailid/Tiigrih%C3%BCppe%20Sihtasutus%20tegevused%20aastal%202005.pdf> (24.1.2013)

Trayner, B., Smith, J. D., & Bettoni, M. (2006). *Participation in international virtual learning communities A social learning perspective*. Loetud aadressil:
http://cpsquare.org/wp-content/uploads/2008/07/webist_setubal_final.pdf (19.4.2013)

Wang, X. (2007). *Ecological Perspective on Online Communities*. *University of Pittsburgh*

Loetud aadressil: <http://etd.library.pitt.edu/ETD/available/etd-08302007-123310/>

(30.4.2013)

Wenger, E. (2012, 1). *Communities of practice a brief introduction a brief introduction*.

Loetud aadressil: [http://wenger-trayner.com/wp-content/uploads/2012/01/06-Brief-](http://wenger-trayner.com/wp-content/uploads/2012/01/06-Brief-introduction-to-communities-of-practice.pdf)

[introduction-to-communities-of-practice.pdf](http://wenger-trayner.com/wp-content/uploads/2012/01/06-Brief-introduction-to-communities-of-practice.pdf) (23.1.2013)

Wenger, E. (1998). *Communities of Practice. Learning, Meaning, and Identity*. Cambridge:

Cambridge University Press.

Wenger, E. (2001). *Supporting communities of practice: A survey of community-oriented*

technologies. Loetud aadressil: <http://www.ewenger.com/tech/> (29.3.2013)

Wenger, E., & Snyder, W. (2000). *Communities of Practice: Organizational Frontier*.

Loetud aadressil: [http://www.itu.dk/people/petero/speciale/Wenger-](http://www.itu.dk/people/petero/speciale/Wenger-COPtheorganizationalfrontier.pdf)

[COPtheorganizationalfrontier.pdf](http://www.itu.dk/people/petero/speciale/Wenger-COPtheorganizationalfrontier.pdf) (12.2.2013)

Wenger, E., McDermott, R., & Snyder, W. M. (2002). *Cultivating Communities of*

Practice: A Guide to Managing Knowledge - Seven Principles for Cultivating

Communities of Practice. Loetud aadressil: <http://hbswk.hbs.edu/archive/2855.html>

(29.4.2013)

Yin, R. (1994). *Case study research: Design and methods* (2 ed.). Thousand Oaks: Sage

Publishing.

Summary

Title of Master Theses: Membership of Handicraft Teachers in Online Community of Practice - View of the Teachers”

The wide spread of the Internet has made geographic borders disappear and brought communities to the web environment. Teachers are also becoming more active in their use of the opportunities offered by the virtual practice communities to share their knowledge, communicate with colleagues, find the best practices and cooperate with other teachers outside their own schools. Such communication improves the knowledge of community members.

The virtual communities of teachers are created on the basis of subject sections, interests, subjects, etc. However, the activity of the virtual communities members as well as the preservation and sustainability of the communities themselves are all problematic.

This thesis focusses on the communities of handicraft teachers, because the author’s opportunities to study this community are the best and the results of the thesis could be used to boost the activities of the community.

The objective of the research is to ascertain how the members of the virtual community of handicraft teachers perceive their community membership and how the virtual practice community of handicraft teachers supports the professional development of teachers.

In order to achieve this objective, the following research-based questions were set:

1. Which factors influence the virtual practice community membership of handicraft teachers?
2. What do teachers expect from the virtual practice community?
3. How can the sustainability of the virtual practice community be supported?

A survey and individual interviews will be carried out among the handicraft teachers in Estonian general education schools in order to find answers to the questions set in the thesis.

In order to find answers to the research-based questions, the following tasks were set:

1. analysing literature about virtual practice communities;
2. carrying out a survey and an analysis to find the factors that influence of virtual practice community membership of Estonian handicraft teachers;
3. carrying out interviews and an analysis to specify the factors that influence of virtual practice community membership of Estonian handicraft teachers;
4. making conclusions about the vision of handicraft teachers of their virtual practice community membership;
5. offering solutions to supporting the sustainability of the virtual practice communities of teachers.

This thesis consists three chapters.

The first chapter gives an overview of the nature of virtual communities of practice based on literature. Different definitions of the term ‘community’ are given. It also describes the nature of the virtual practice community, highlights their success factors and barriers.

The second chapter describes the research method and sample, and highlights the instruments and methods of analysis used in the research.

The third chapter presents the results of the research carried out for the thesis as well as the possible solutions to guaranteeing the sustainability of the virtual practice communities of teachers.

The author arrived at the following conclusions as a result of the research:

- teachers expect to find information about their subject and good practices as well as good and reliable teaching materials in the virtual community. Web-based workshops and competitions can be organised to encourage teachers to share their knowledge;
- the roles of community members could be divided in order to promote the exchange of knowledge and make members more active, e.g. members who write about teaching methods, competitions, technology or professional development;
- the information on the practice community's website should be regularly updated, so that the members do not get bored with the website and their desire to get new information brings them back to the website;
- the community and its goals must be constantly introduced to find new members and activate the followers belonging to the community. This can be done with face-to-face meetings or by sending newsletters to members to tell them about the community's activities;
- the community's tools must support communication and its website should include a forum where members can find answers to their questions;
- the community's website should be nicely designed and easy to navigate. Videos that teach members how to add teaching materials, news and articles to the website should definitely be created to support the use of the community's website.

The recommendations can be implemented to activate various virtual communities of practice and guarantee sustainability.

Lisa 1 Küsitlus

Hea kolleeg!

Olen Lauka Põhikooli käsitööõpetaja ja TLÜ haridustehnoloogia magistrant Siret Lahemaa.

Oma magistritöö raames analüüsin käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna <http://kasitoo.edu.ee> toimimist ja selleks palun ka Teie abi.

Palun vastake järgmistele küsimustele. Vastamine võtab aega ligikaudu 10-15 minutit

Ankeedis on 26 küsimust

Käsitööõpetajate virtuaalne kogukond

1 [1a] Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- jah
- ei

Kogukond asub aadressil <http://kasitoo.edu.ee>

2 [2a] Ei kuulu käsitööõpetajate virtuaalsesse kogukonda, sest... *

Vastake sellele **ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud:** ° Vastus oli 'ei' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?)

Palun valige **kõik** mis sobib:

- ei teadnud selle kogukonna olemasolust
- ei näe kuulumises lisaväärtust
- ei ole piisavalt tehnilisi oskusi
- ei ole aega

- Teised:

3 [3a] Mis motiveeriks Teid kuuluma käsitööpetajate virtuaalsesse kogukonda? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'ei' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööpetajate virtuaalse kogukonna liige?)

Kirjutage vastus siia:

4 [4] Kas olete varem külastanud käsitööpetajate virtuaalse kogukonna kodulehte aadressil <http://kasitoo.edu.ee> *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'ei' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööpetajate virtuaalse kogukonna liige?)

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- jah
- ei

Kuulumine käsitööpetajate virtuaalsesse kogukonda

Järgnevad küsimused puudutavad kuulumist käsitööpetajate virtuaalsesse kogukonda <http://kasitoo.edu.ee> (link avaneb uues aknas)

5 [K1] Kui kaua olete olnud käsitööpetajate virtuaalse kogukonna liige? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööpetajate virtuaalse kogukonna liige?)

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- vähem kui aasta
- 1-2 aastat
- 3-4 aastat

- 5 ja enam aastat

6 [K2] Kuidas leidsite kogukonna veebilehe? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) ja Vastus oli 'jah' küsimusele '4 [4]' (Kas olete varem külastanud käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna kodulehte aadressil <http://kasitoo.edu.ee>)

Palun valige **kõik** mis sobib:

- otsimootori abil
- kolleeg/sõber soovitas
- link tööalasel veebilehel
- tutvustati seminaril/konverentsil
- Teised:

7 [K3] Milline on keskmine kulutatud aeg nädalas, mille veedate virtuaalses kogukonnas? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?)

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- kuni 1 tund
- 1-3 tundi
- 4-6 tundi
- 7-10 tundi
- üle 10 tunni

8 [K4] Mis hoiab Teid virtuaalse kogukonna liikmena? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?)

Kirjutage vastus siia:

9 [K1a]Palun märkige, mis on Teie roll. *

Palun valige **kõik** mis sobib:

- olen käsitöö ja kodundusõpetaja
- olen käsitööhuviline
- olen tehniline tugi
- Teised:

10 [K7a]Kas soovitaksite seda teistele oma valdkonna õpetajatele? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) ja Vastus oli 'olen käsitöö ja kodundusõpetaja' küsimusele '9 [K1a]' (Palun märkige, mis on Teie roll.)

Kirjutage vastus siia:

11 [K5] Kuidas on virtuaalsesse kogukonda kuulumine täitnud Teie ootused? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) ja Vastus oli 'olen käsitöö ja kodundusõpetaja' küsimusele '9 [K1a]' (Palun märkige, mis on Teie roll.)

Kirjutage vastus siia:

12 [K6]Palun märkige, milline väide kirjeldab kõige paremini Teie kuulumist virtuaalsesse kogukonda: *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah'

küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) ja Vastus oli 'olen käsitöö ja kodundusõpetaja' või 'olen käsitööhuviline' või 'olen tehniline tugi' küsimusele '9 [K1a]' (Palun märkige, mis on Teie roll.)

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- osalemine on kõikuv - välistest teguritest mõjutatuna osalen ma kogukonnas kas aktiivselt või passiivselt
- osalemine sõltub teemast, mis on hetkel päevakorral - osalen sagedamini, kui teema mind huvitab
- osalemine sõltub vajadusest - kui vajan nõu ja abi, siis olen aktiivne, muul juhul mitte
- osalemine ei ole seotud vajadustega - püüan olla aktiivne kogukonna liige
- Teised

13 [K7] Kas peate erialalisse virtuaalsesse kogukonda kuulumist professionaalse arengu seisukohalt oluliseks? Miks? *

Vastake sellele **ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud:** ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) ja Vastus oli 'olen käsitöö ja kodundusõpetaja' küsimusele '9 [K1a]' (Palun märkige, mis on Teie roll.)

Kirjutage vastus siia:

14 [K8] Mida olete oma õpetamispraktikas muutnud virtuaalsesse kogukonda kuulumise tagajärjel? Tooge palun näide. *

Vastake sellele **ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud:** ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) ja Vastus oli 'olen käsitöö ja kodundusõpetaja' küsimusele '9 [K1a]' (Palun märkige, mis on Teie roll.)

Kirjutage vastus siia:

15 [K9]Tooge palun välja eelised, mis kaasnevad virtuaalsesse kogukonda kuulumisega professionaalse arengu seisukohalt. *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) ja Vastus oli 'olen käsitöö ja kodundusõpetaja' küsimusele '9 [K1a]' (Palun märkige, mis on Teie roll.)

Kirjutage vastus siia:

16 [K10]Tooge palun välja puudused, mis kaasnevad virtuaalsesse kogukonda kuulumisega professionaalse arengu seisukohalt. *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) ja Vastus oli 'olen käsitöö ja kodundusõpetaja' küsimusele '9 [K1a]' (Palun märkige, mis on Teie roll.)

Kirjutage vastus siia:

Tehnoloogia

Küsimused puudutavad käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna tehnilist külge

17 [T1]Kogukonnalehel peaks olema: *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '4 [4]' (Kas olete varem külastanud käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna kodulehte aadressil <http://kasitoo.edu.ee>)

Palun valige **kõik** mis sobib:

- foorum
- õppematerjalid
- veebiviited
- uudised
- jututuba
- võimalus kommenteerida artikleid
- uue kirjanduse tutvustus
- Teised:

18 [T2]Kas vajate kogukonna lehekülje kasutamiseks koolitust? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- jah
- ei

19 [T3]Millist koolitust sooviksite? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '18 [T2]' (Kas vajate kogukonna lehekülje kasutamiseks koolitust?)

Palun valige **kõik** mis sobib:

- videoõpetused
- koolitus arvutiklassis
- Skype tugi
- Teised:

Koostöö

20 [kt1]Millistesse temaatilistesse virtuaalsetesse kogukondasesse Te kuulute? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' või 'ei' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?) *ja* Vastus oli 'olen käsitöö ja kodundusõpetaja' või 'olen käsitööhuviline' küsimusele '9 [K1a]' (Palun märkige, mis on Teie roll.)

Palun valige **kõik** mis sobib:

- Koolielu.ee
- Miksike
- LeMill
- Isetegija.net
- Kullaketrajad.net
- teemaatilised Facebooki kogukonnad
- Teised:

21 Kui tähtsaks peate kogukonna liikmele võimalust: *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: ° Vastus oli 'jah' küsimusele '1 [1a]' (Kas olete käsitööõpetajate virtuaalse kogukonna liige?)

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	Väga			Ei ole	Ei oska
	tähtis	Tähtis	Vähetähtis	tähtis	vastata
lisada uudis/teade	☐	☐	☐	☐	☐
lisada artikkel	☐	☐	☐	☐	☐
lisada link veebilehele	☐	☐	☐	☐	☐
lisada kommentaar	☐	☐	☐	☐	☐
algatada teemasid foorumis	☐	☐	☐	☐	☐
administreerida kogukonda	☐	☐	☐	☐	☐
osaleda kogukonna arenduses	☐	☐	☐	☐	☐

teha ettepanekuid

kogukonna töö

parandamiseks

22 Kui oluliseks peate virtuaalsete kogukonna liikmete kokkusaamisi nn reaalses elus? Põhjendage palun.

Kirjutage vastus siia:

Taustaandmed

23 Sugu *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Naine
- Mees

24 Kas olete õpetaja? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- jah
- ei

25 Töökogemus õpetajana *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: Vastus oli 'jah'

küsimusele '24 (Kas olete õpetaja?)

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- 1-5 aastat
- 6-10 aastat
- 11-15 aastat
- 16-20 aastat

- üle 20 aasta

26 Õpetaja ametijärk

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: Vastus oli 'jah'
küsimusele '24 (Kas olete õpetaja?)

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- nooremõpetaja
- õpetaja
- vanemõpetaja
- õpetaja-metoodik
- õppejõud

27 Mitut õppeainet õpetate? *

Vastake sellele ainult siis, kui järgmised tingimused on täidetud: Vastus oli 'jah'
küsimusele '24 (Kas olete õpetaja?)

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- vaid käsitööd ja kodundust
- mitut õppeainet

Suur tänu!

Lisa 2 Intervjuu küsimused

1. Kas tunned, et virtuaalsesse praktikakogukonda kuulumine on oluline professionaalse arengu osa? Miks?
2. Kuidas kirjeldaksid hetkel oma olekut kogukonnas?
3. Kas kogukond on aidanud luua suhteid teiste õpetajatega? Kas suhtlus on toimunud ka väljaspool kogukonda, nt telefoni või e-kirja teel?
4. Kas kasutad kogukonda kui probleemi lahendamise ressursi? Kui nii, siis millistele probleemidele oled lahenduse leidnud? Kui oluline selline võimalus on?
5. Mis võib Sinul takistada võrgustikus oma teadmiste ja kogemuste jagamist teistele?
6. Kuidas on koostöö professionaalses kogukonnas kasulik õpetajale?
7. Mille poolest erineb osalemine virtuaalses kogukonnas sellest, mis toimub nt töökohal? Mis on virtuaalses kogukonnas parem?
8. Mis motiveerib Sind osalema virtuaalses kogukonnas? Millised on sisemised motivaatorid? (Näiteks soov aidata, soov olla austatud teiste seas, soov jagada oma kogemusi jms)
9. Kuidas motiveerida õpetajaid osalema sellises virtuaalses kogukonnas?
10. Õpetajate ootused on leida kogukonnast õppematerjale ja häid praktikaid. Kuidas suunata õpetajaid oma materjale jagama?
11. Millised välised motivaatorid suurendaksid kogukonnaliikmete aktiivsust? Kas näiteks osalemine praktikakogukonnas võiks olla märgatud ka õpetaja atesteerimisel? Või erinevad konkursid?
12. Kuidas võiks virtuaalses praktikakogukonnas osalemine muuta käsitöö õpetamist koolides paremaks?
13. Milline on üks hea virtuaalne kogukond?

Lisa 3 Intervjuud

K1. Kas tunned, et virtuaalsesse praktikakogukonda kuulumine on oluline professionaalse arengu osa? Miks?

- Ikka on, sest näed mida teised teinud on. Vahetu suhestumine teise inimesega, et teed õiget asja. Tugi enda tööle. Häid nippe saab teiste käest, millelel ise pole tulnud.
- Kindlast on oluline! Minu isiklik kogemus tugineb "Isetegija" kogukonnale, mis andis minule väga suure tõuke edasisel arengul ja ka tähtsate otsuste tegemisel. Aga ka käsitööõpetajate kogukond on hea võimalus saada kiirelt ja objektiivset infot ning tuge.
- Ei oskagi kohe öelda, sest kasutan kogukonda ise väga harva. Aga see võiks ju olla, kui kogemuste, nõuannete saamise-vahetamise koht.
- Ja on. Kuna seal saab jagada omavahel õppematerjale ja seal liigub ainealane informatsioon.
- Arvan, et see on väga oluline. Avardab silmaringi ja kogu maailmavaadet. Oluline on koostöö, praktikult praktikule, hea idee otsimine ja leidmine, teiste vigadest õppimine
- On ikka, jah. Siia kogukonda registreerides saan informatsiooni ja leian erinevaid viiteid enese professionaalse arenguks – on vaja ainult pidevalt jälgida kus ja mis toimub. Lisaks leiab siit (ning vajadusel saab lisada) kõike muud vajalikku – uudiseid, artikleid, uudiskirjandust, saab lisada õppematerjale, põnevaid ja harivaid linke, ning toimuvaid üritusi. Väga informatiivne, kõik vajalik ühest kohast.

K2. Kuidas kirjeldaksid hetkel oma olekut kogukonnas?

- Passiivne, sest praegu isiklikel elupõhjustel poole aasta jooksul ei jõua.
- Üsna passiivne, sest olen endale võtnud väga palju kohustusi. Samuti on käsitööst infot veebis väga palju, kõigega pidevalt kursis olla ei jõua.
- Suhteliselt passiivne kasutaja, kuid väga hea on aeg-ajalt teavitada ülikooli tööõpetuses toimuvast.
- Passiivne pigem. Kuna praegu ei ole ainult käsitööõpetaja ja suurem rõhk on klassiõpetaja tegemistel väikses koolis. Käsitöö on pigem lisaaine ja suurem aur kulub muule.
- Tunnen, et pean veel palju arenema. Olen suht passiivne. Otsin infot, kasutan e-kooli võimalusi, kui aega jääb, vaatan, mis teised on teinud, leian ideid.
- Hetkel ei ole aktiivne liige, olen lapsepuhkusel.

K3. Kas kogukond on aidanud luua suhteid teiste õpetajatega? Kas suhtlus on toimunud ka väljaspool kogukonda, nt telefoni või e-kirja teel?

- Pigem on kogukond aidanud näha inimese tegevust ja panna see näoga kokku. Kergem on minna inimese juurde, et oled teinud seda nii. Suhtlemine läheb libedamalt. Näed millega tegeleb ja julged kergemalt suhelda.
- Seni mitte, kuna pole leidnud piisavat põhjust. Mingil määral toimub praegu suhtlemine teiste õpetajatega läbi ülikooli ja koolituste.
- Ei ole kogemusi
- Nii värske kasutaja, siis eriti kontakte loonud ei ole.
- Kogukonna kaudu ei ole õpetajatega suhteid loonud. Olen aktiivne liige majandusõpetajate kogukonnas, valmivad aineülesed rahateemalised finantskirjaoskuse töölehed õpilastele. E-kirja teel olen aktiivne suhtleja, telefon on igapäevane töövahend.
- Olen olnud pigem passivne teistega suhtlemisel. Kindlasti aitab kogukond vajadusel luua häid suhteid teiste õpetajatega kui e.kirjad ja tel. nr-id on saadaval.

K4. Kas kasutad kogukonda kui probleemi lahendamise ressursi? Kui nii, siis millistele probleemidele oled lahenduse leidnud? Kui oluline selline võimalus on?

- Kui kedagi vaja kätte saada, siis sealt leiab kontakti. Nähtavad võiks olla ka liikmed, kes ei ole aita liikmed. Probleemipüstitus koht ei läinud käima. Pigem me vist tahame otsesuhtlemist. Seega on list vist parem – seal leiab otsekontakti. Aga on üks kindel koht, kust otsida.
- Seni ei ole kasutanud aga kindlasti, kui tekib probleem ja leian vastavat infot, kasutan.
- Ei ole kasutanud.
- Värke kasutajana ei ole veel kasutanud, aga nägin, et kui sinna tulevad õppematerjalid, siis neid ma tahan kasutada ja see mulle väga meeldis, et selline koht on sinna tehtud.
- Ei ole kasutanud. Pigem haaran telefoni või saadan probleemi e-posti.
- Kindlasti kasutaksin kui oleks vajadus, teiste arvamus ja abi on alati oodatud. Kindlasti ka kriitika, see on edasiviiv jõud.

K5. Mis võib Sinul takistada võrgustikus oma teadmiste ja kogemuste jagamist teistele?

- Aeg! Ja kuna tasustatud ka ei saa, siis lükatakse sellised tegemised kõrvale.
- Praegu ajapuudus. FB kasutajana oleks hea kui antud lehekülg oleks seotud ka selle keskkonnaga
- Takistab ja võib takistada ajapuudus ja killustatus erinevate keskkondade kasutamisenä. Arvutipõhist tegevust on niigi väga-väga palju, seega ei jõua kõigega kaasa minna
- Võib olla saabki takistuseks, et ma pole päris käsitööõpetaja, et erialalt ei ole ma käsitööõpetaja ja pigem klassi õpetaja ja mis ma seal vahel sossin.
- Ilmselt saamatus, kindlasti ka harjumus.
- Ei leia takistusi. Kui on mida jagada, siis teen seda meelsasti.

K6. Kuidas on koostöö professionaalses kogukonnas kasulik õpetajale?

- Tegelikult saame me tagasisidet, kui mitte otse lehe kaudu, siis kokkusaamistel ikka. Kriitikat on ka hea kuulda, ja seda ei tasu võtta pahasti, vaid on analüüsi allikaks.
- Aitab jagada kogemusi, kindlasti toetab veebipõhist õpet, mida saab ka koolis rakendada.

Igasugune suhtlemine ükskõik mil moel on õpetajatele kasulik, sest reeglina kipuvad juba koolitee lõpetanud õpetajad kapselduma, mis võib nende enda arengule aga ka õpilastele mõjuda pärssivalt.

Näiteks uute ideede, toredate ja kasulike infokildude saamine, olla teadlik, mis laiemalt teoksil on

- Kõigepealt see, et seal on ainealane info, seal saavad õpetajad jagada üksteisega oma õppematerjale, saan oma probleemidele vastuseid ja mind aidatakse.
- Saab õppematerjale, ei pea kõike ise leiutama vaid koostöös on kindlasti kergem koolis interaktiivseid tunde läbi viia. Õpilastel ka huvitavam. Oluline on praktikult praktikule töökogemuse jagamine. Osaleks meelsasti ka mõnes projektis.
- Kui kogukond on professionaalne, siis järelikult on ka kogukonna liikmed seda. Iga koostöö viib sihile. Kasulik on selline kogukond igale õpetajale, kuna alati on millele kellele toetuda, nõu küsida, arutleda jooksvate teemade/probleemide üle. Kui mainida professionaalset kogukonda millesse kuulutakse, siis see juba hea märk.

K7. Mille poolest erineb osalemine virtuaalses kogukonnas sellest, mis toimub nt töökohal? Mis on virtuaalses kogukonnas parem?

- Erialane suhtlus. Sama eriala inimesed räägivad samadest asjadest. Juurde tulevad ka

üldtööprobleemid, mis on aine õpetamisega seotud.

- Mingil määral distantsi omamine aga ka anonüümsus. Julgus rohkem probleemsete teemade üle arutada.
- Info jagamise saamise võimalus on mõlemal juhul, virtuaalses keskkonnas olemisel saad laiapõhjalisemat infot teiste tegemistest
- Töökohal olevad kolleegid ei valda seda teemat, on teised ained. Virtuaalses kogukonnas valdavad kõik ühte teemat ja sealt saab abi just nende küsimuste kohta.
- Olen virtuaalses kogukonnas vähe toimetanus, sellepärast ei oskagi võrdlust tuua.
- Virtuaalses kogukonnas on kõik püsiv, alati saad siia tagasi tulla ja järele vaadata. Töökohal ei ole ju sama eriala inimesi kellega erialaseid asju arutada, kogemusi vahetada, õppida – kõik see on võimalik virtuaalses kogukonnas. Siin on ju sama valdkonna õpetajad koos ja ilmselt mitte ainult õpetajad vaid valdkonnast huvitaud.

K8. Mis motiveerib Sind osalema virtuaalses kogukonnas? Millised on sisemised motivaatorid? (Näiteks soov aidata, soov olla austatud teiste seas, soov jagada oma kogemusi jms)

- Ma ei tea, kas ma võin õelda, aga...edevus vahel, meeldib kui ma olen tegus ja kui ma olen midagi ilusat teinud, siis tahaks näidata. Saada tagasisidet oma tegemistele. Ongi see, et kuigi me ei taha seda tunnustada, et me tahame kiitust, aga me ju tahame seda ja siis näitame teistele. Sain sellega hakkama ja tahan seda jagada. Takistab see, et kardetakse kriitikat. Ei usaldata ennast.
- Kindlasti esmalt alateadlik vajadus tunnustuse ja tähelepanu järele. Sellest lähtuvalt siis vastavalt kogemustele soov oma oskusi jagada või uusi teadmisi omandada.
- Ei oskagi vastata, sest leian, et info edastamiseks on see hea võimalus, aga muus suhtes. Motiveerida võiks oma kogemuste jagamine.

- Saada teistelt infot. Mulle meeldib kuuluda kuskile.
- Oma kogemust võiks jagada küll.
- Motiveerib osalema info ja kogemused mida teised õpetajad jagavad, kui ka see mida saab ise teistega jagada, kuidagi kasulik olla, ajada ühtset asja.

K9. Kuidas motiveerida õpetajaid osalema sellises virtuaalses kogukonnas?

- See on pähkel. Ei oskagi öelda, Praegu on lehel 7 külalist, mis nad seal teevad? Mida vaatavad? Ehk peaks kirjutama rohkem. Jagama häid kogemusi.
- Kindlasti aitavad kaasa kogukondlikud koosviibimised-koolitused virtuaalsest maailmast väljaspool ja rohkem igasugust reklaami veebilehele.
- Sundida kedagi ei saa, aga kui õpetaja leiab keskkonnast enda jaoks pidevalt midagi olulist, siis motivatsioon kasutamiseks vast ka tõuseb.
- Mhmm. Ma arvan, et õpetajaid motiveerib, et paljud tahavad jagada oma kogemusi, aga pole sageli kohta.
- Raske öelda. Kõigepealt pean tööd tegema iseendaga, leidma nišši, kuidas süsteemi sisse elada
- Olen tähele pannud, et ainult need õpetajad, kes on värskest lõpetanud ülikooli ja seal saanud arvutiga „sõbraks“, ning seal loengutes leidnud viited erinevatele interneti lehekülgedele, ka virtuaalsesse praktikakogukonda – need õpetajad ka käivad ja uurivad ning osalevad virtuaalsetes kogukondades. Aga vanakooli õpetajad kindlasti ei tee seda, nad isegi ei vaevu, kuna arvuti kasutamine on neile juba omaette teadus. Räägin seda omast kogemuses, mida olen erinevates koolides töötades/ praktiliselt olles näinud. Muidugi see ei pea kõikide õpetajatega 100% paika. Motiveerida saabki tutvustades ja reklaami tehes, et selline kogukond/kogukonnad on olemas ja need on suured info allikad, et end ja teisi järjepidevalt arendada ja silmaringi avardada.

K10. Õpetajate ootused on leida kogukonnast õppematerjale ja häid praktikaid.

Kuidas suunata õpetajaid oma materjale jagama?

- Kohe leitakse vabandused, et aega pole jam is ma selle eest saan. See on väiklane. Kardetakse jagada. Ei teagi miks? Näost näkku kohtumisel ei olda nii kiivalt endale hoidvad. See võtab palju aega ja vaeva ja siis tasuta ei taheta jagada. Mõnele on välja töötatud asi nn leivanumber ja siis ei taheta selle pärast jagada, et veel veidi teenida. Kui endal on sisemine huvi ja motivator, tahtmine jagada
- Vbo. leida mingi nn. tasustamissüsteem, ei pea olema rahaline...
- Taas sundida ei saa, sest kõik inimesed ei ole orienteeritud oma suure töö ja vaevaga tehtut absoluutselt kõigiga jagama; kas kõik ei pruugi kõigile sobida võib mõtteviisis takistuseks saada.
- Ma ei tea. Peab tulema õpetaja enda seest, peab olema sisemine motivatsioon. Peab ise kindel olema, et mis teed, see on hästi tehtud.
- Minul jääb puudu oskustest oma töökogemust üles panna, ei tea ka kuhu. Arvan, et kooli itimees võiks innustada, õpetada, aidata. Peaks toimuma rohkem ümarlauavestlusi, üldse sellest rohkem rääkida
- Väga raske on vanakooli pedagooge saada oma õppematerjale jagama. Seda teevad vaid need, kes sellest kasu saavad, reklaam ise endale - ja ka need, kes jagada oskavad. Palju jääb selle taha, et ei osata arvuti taga midagi teha ja sinna see jagamine jääbki. Käsitsi kirjutatut ju ei jaga. Kuna õpetaja palk on nii nagu ta on siis võib nn tasuta jagamine jääda ka selle taha, et koolitatakse ka väljapoole. Õppematerjali kokku panemine ja läbi töötamine võtab tohutu aja ja vaeva.

K11. Millised välised motivaatorid suurendaksid kogukonnaliikmete aktiivsust? Kas näiteks osalemine praktikakogukonnas võiks olla märgatud ka õpetaja atesteerimisel? Või erinevad konkursid?

- Ma arvan küll, et motiveeriks. Peaksimegi tegema oma õppematerjalide konkursse. Kogukond suudaks toetada. Et siis on tunnustatud sind, isegi ei pea alati olema tasuline.
- Kindlasti võiks arvestada. Samuti aitaksid erinevad konkursid aktiivsusele kaasa.
- Jah, usun küll, et need võiksid motivatsiooni tõsta
- atesteerimine on tugev motivaator ja paneb palju inimesi liigutama. See on küll poliitiline koht, sest kui seda ei arvestata, siis see motivatsioon kaob. Konkurssidega kaasneb lisakohustusi ja enamik ei viitsi mõllata. Praegu veel on selliseid tublisid.
- Konkursid ei ole motivatsioonid, pigem kaotan huvi kui tekitatakse pingerida. Atesteerimisel on oluline õpetaja professionaalsuse arvestamine, aga ma ei pea oluliseks, et peaks arvestama ka osalemist virtuaalses kogukonnas. Kindlasti tuleb see asjale kasuks.
- Võiks olla küll, et atesteerimisel tuleks kogukonna töös osalemine kasuks tulla ja plussiks olla, sest see on ju koht kuis liigub vajalik info nii õppematerjalide, koolituste, artiklite jpt kasulike/vajalike valdkondade kohta.

K12. Kuidas võiks virtuaalses praktikakogukonnas osalemine muuta käsitöö õpetamist koolides paremaks?

- Ikka see kogemuste jagamine, tööde jagamine. Jagatud teadmus. Lingi võiks panna ka koolielu.ee⁶ keskkonda, sest seal on palju materjale ja õpetusi.
- Kõige otsesem tugi õpetajale oleks erinevate veebi-kursuste/materjalide ja kogukonnapõhiste õpitubade korraldamise näol. Kõige paremini õpib inimene vahetult. Vaatamata ärksate käsitööõpetajate pingutustele, on siiski veel koolides palju nn. „vana kooli“ õpetajaid, kes ei oska erinevate materjalide-tehnoloogiate virr-varris orienteeruda ja üritavad sageli õpetada sissekäidud vana mudeliga.
- Parimate kogemuste vahetus rikastab igaühe maailma, on punkt kust igaüks saab ise

⁶ <http://www.koolielu.ee>

edasi mõelda ja liikuda, oma õpetamisstrateegiat arendada.

- Ma aina kordan ennast. Näiteks see, et kõik käsitöövaldkonnauudised on seal ja kui ma tahan osa võtta, siis on info olemas. Materjalid mida jagatakse, on uudsed, siis saab oma tunde põnevamaks muuta. Saab luua suhteid kolleegidega üle Eesti, mine sa tea, mis mõtteid pähe tuleb - nt ühislaagreid korraldada.
- Rikastab õpetaja metoodilisi töövõtteid, annab õpilastele kaasaegsemad võimalused loominguga tegelemiseks.
- Siit tuleks kindlasti ühtlustumine ja ka ideid põnevamaks õpetamiseks/õppimiseks. Kuna tegemist on ju oma ala professionaalidega, kui veel kogukond aktiivsemalt töötaks ja kaasalööjaid rohkem oleks – kogemuste ja õppamaterjalide vahetamine.

K13. Milline on üks hea virtuaalne kogukond?

- See et on olemas

Arendab, igal juhul, kasvõi tuletad meelde.

Soovitused, kui on midagi hästi

Võiks olla videod, viited nn õpikeskkond

- Kindlasti peaks olema:
 - visuaalselt atraktiivne;
 - võimalikult paljudele kättesaadav;
 - pidevalt uuenev/täienev;
 - omama võimalikult palju vajalikku informatsiooni mida on võimalik lihtsalt leida ja ka praktikas kasutada
- Ideederikas, inforikas, toredaid kogemusi kajastav, eluline, mis kutsuks pilku peale viskama ja tekitaks soovi ka sõna sekka öelda
- kasutamine, liiklemine peaks olema lihtne. Foorum või foorumilaadne koht, kus liikmed saavad suhelda. Ei tohiks olla väga bling-bling kujundusega. Oleks hea, kui kogukonnas ei

liiguks mõttetut reklaami ja lahti hüppavaid mõttetu reklaamiga kaste. See on väga häiriv ja siis ma loobuv. Peab olema lihtne liikuda ühelt teemalt teisele. Aktiivne infovahetus. Kuski võiks koos olla õpetajate blogis, sest need on nii vinged ja täis nii häid materjale.

- Jään vastuse võlgu, kuna ei oma ülevaadet erinevatest võimalustest. Arvan, et võiks olla lingid ainealase kodulehelt teistele kodukatele. Kindlasti lihtsustab see aineülest koostööd planeerides. Samas võiks olla see lihtsalt leitav. Ma ei suuda sageli leida õiget nuppu ja sattungi segadusse, väljun abi saamata.
- Mina näeks ühe hea virtuaalse kogukonnana sellist kus kus õpetaja saaks artikleid, koolitusi, messe, infot, õppematerjale jne jagada st ise üles laadida/avaldata. See võimalus oleks ainult virtuaalse kogukonna liikmetel. Kindlasti peaks olema moderaator/administraator kes neid vajadusel juhendaksid, aitaksid, kogukonna asjade silma peal hoiaksid, igapäevaselt peaks see toimima. Kui asjad on korras ja on näha, et elu käib, küll siis info liigub ja kõik asjaosalised leiavad tee kogukonda, et liikmeks astuda ning kogukonda arendada ning selle töös osaleda. Ka võiks olla foorum kus küsimusi esitada, probleeme tõstadada, arvamusi saada jne.